

ERDI IRKA

IRODALMI-KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

XIII. évf. 2022/12. DECEMBER

500 Ft

Baka Györgyi

Egymásból lélegzünk

Közel hajoltál hozzám,
bensőnkben megéreztek,
hogy hirtelen levált
valami a pillanatból, és
keringeni kezdett közöttünk.

Gyöngéd szemrebbenések,
miként a rózsza bontogatja szirmait.
Egymásból lélegzünk,
minden, minden legbelül.

Testünk összes sejtjével
a felfoghatatlanba szöve,
kívül csak néma rezdülések.

Ennyi a miénk –
de ez elveszíthetetlen.

Barna Júlia

Döcög a lét

a virágzó ágak árnyékát
olvassam biztatásnak?
bátorodjam nekifutva
fel valami érzelem-csúcsra?
vagy mindent visszavonjak elárulva?
észlelem a jeleket: remény zöld út
(és egyáltalán: menj már valahova!)
de csak nézek mint a márvány síremlékek
minden rossz emlékű percem keresztjével
tavasszal a teremtés
az egyetlen gondolat a világon
nem terjed túl rajtam oktalan szomorúságom:
mint a minden állomáson megálló vonatok
döcög a lét nem áramol
ostoba dolgok történnek velem
míg várom a csodát
hogy valahova megérkezem

Cettler Gertrúd

Kávészünet

a kávézás szenvedélyévé vált
ízlelő bimbói dióízű fekete léért kiáltanak
kifehértve egy kis tejszínes krémmel
egzotikusan összekevert hévvel
értékeli a nem mindennapi pillanatot
mely a hétköznapi monotonitásával megfagyott
orcáján
némi rémesen kétes érzésegyleget hagyott
itt-ott
de ő csak legyint rájuk egy nagyot
ehelyett szívesebben beleolvad a pörkölés során
cukrokká lebontott szénhidrátartalom előidézte
jelenidő eternális hömpölygésébe

Cserni András

Hallgat az ország

Hallgat az ország, csend ül a tájra,
némán száll le a cinke a fára,
onnan tekint szét kedves kis otthonán,
ott siratja el a vérbe fojtott csodát,
ott mereng a bizonytalan, bús jövőn el,
ott hallgat, s a némaság neki ott felel.

Hallgat a cinke, szárnya se rebben,
elhal a szél, és egy ág se rezzen.
Ez itt a csendes dermedtségbe fagyottak földje:
nyögne a sebesült, a haldokló hörögne,
de elhallgat, amint a bitófára fölnéz:
egy bajszos úr kihűlt vállára ült le a szél.

Hallgat az ember, gyűlik a könnye,
de nem lesz mersze, hogy ki is öntse.
Gyűlik, csak gyülemlik benne a feszültség,
mert elnyomva ég mélyen minden fájó emlék...
Nem beszélhet arról, késő ősszel mit élt át,
pedig a súly, mint kés a zászlót, szinte széthasítja
agyát.

Hallgat a Nap, és hallgat a Hold is,

tudják, szavuk volna csak üres frázis.
Tudják, nincs, amivel a múltat kicserélhetnék,
már nincs. Mikor tehetett volna, fejét
a Corvin köz felé nem fordította a nagyvilág,
csak félvállról szolt pár szót, majd csendben odébb
állt.

Hallgat a világ lesütött szemmel,
szemünkbe nézni jobb, ha most nem mer:
lássa, a rádió előtt a tömegbe lóttek;
hallja, Pest utcáin tankok dübörögtek;
tudja, verés, börtön, halál lett többszáz ember sorsa;
s bánja, a reményből nem maradt, csak egy széttépett
torzsa...

Hallgat az ország, sírjai némák,
csendesesen sír a kis cinkemadár:
siratja azt a boldog tizenhárom
napnyi örökre elvesztett szabadságot,
a fájó múltat, a kínok hallgatását,
a bizonytalan jövőt, a magyar örök sorsát.

Dylan D. Tides

Hogyha szeretsz...

... ne keresgélj, s ne szakíts le semmi
fénylő csillagot,
elég, hogyha megérezed a fáradt magány-illatot,
észreveszed lógó orrom, ahogyan a porban ül,
sőhajaim foszlott szárnyán, ahogyan a szív repül.

Hogyha szeretsz, kérlek, vigyázd mindazt,
ami lettem én.
Temiattad boldogságunk tűzben edzett elején,
s ha szememben már csak kevés,
ködös-fakó hit ragyog,
cirógasd meg könnyes lelkem,
súgd meg neki: „Itt vagyok!”

Árvarajz

„Ez az utcánk. Most épp alszik. Az a fűzfá volt a
sátram.
Amikor az anya bántott, pont úgy hajlott földig
hátam,
Ahogyan a fűz megsárgult bús ágai a hold alatt.
Nem akart az anya rosszat! Csak a keze... hát...
megszaladt...

Ezek itten? Porból, nyálból,
napsütésből én csináltam.
Kiszáradtak, s azt képzeltem, üveggolyók,
alig vártam,

hogy játszassak ebéd után!
Volt mellé még apró szemű
hulló alma, kicsit férges, de jól gurul, milyen derű!
Sütiszagú, kicsi ház ez, itt még rég a dédi lakott.
Jajistenem, Klári néni, adj egy nagyobb papírlapot!
Nem fér ki a kert a slaggal, nyári széllel, nevetéssel,
minden szitkot elfelejtő fűben hanyatt heveréssel!
Ez egy kopott, kis iskola, soha szívvel nem vártak
ott,

Megtanított mosolyt sírni, kiszínezni a bánatot.
Ez itt ősz és levélhullás. Osztálytársak csúf szavai.
El se hinnéd, mily halványak egy kisfiú panaszai,
nincs fül, ami észrevenné. Ez meg itt a kutyám,
Zaki!

Mennyi könnyem folyt a szőrén! Neki voltam tán
valaki.

Majd még lesz itt dömpér, kifér. Színe az a
koszos-sárga...”

Könnyem végül nem engedett. Mosolyom hiába
várta,
elsiettem. Zokogásom messze vittem, így nem látta.
Nem apátlan, nem anyátlan, de árvább, mint bármely
árva.

Fazekas Major Gizella

Bátrak

Rég elszállt emlékek, visszatérhet-e még? Visszakap-
hatod-e, mit elvettek tőled?

Bizalom homálya hozhat-e örömet?
Mérhetetlen magasból nem bódul-e fejed?

Elkövetsz-e hibát gondatlan tettel?
Pálcát törsz-e néha emberek felett?

Születik-e valami jó, ha folyton tartózkodol
összehúзва, rettegve, bátortalanul?

Hisz összedőlne a világ bátor ember nélkül!
Ővelük lesz teljes élet, bátrak erejéből!

Gani Zsuzsanna

Szendereg a föld

Szendereg, bóbiskol a megfáradt föld,
hallom, ahogy egyenletesen szuszog.
Szíve olyan egyenletesen pulzál,
amilyen halkán a bagoly is huhog.

Oly szeretettel takarja be a hó,
mint ahogy kisdedet az édesanyja.
Átöleli, átkarolja őt féltőn,
puha, gyengéd csókot lehel ajka.

Tündöklő szépség, de most nagyon árva,
pedig hamvas, gyengéd fény cirógatja.
Szelíd szél csak neki dúdol dallamot,
míg közben oltalmazón csókolgatja.

Úgy érzem, melegség járja át fáradt
szívem, sebzett lelkembe lopakodik.
Szemnek nyugtató e festői látvány,
most megrezdült pillája, nézd, álmodik!

Kádár Tibor

Petőfi Sándorhoz

Magyar földnek Üstököse,
Nagy úr vagy Te lelkünk fölött!
Nem kell sokat fejet törnünk,
Nincsen két szín szavad mögött.

Természetes minden sorod,
Isten áldása van azon!
Bölcs és tiszta, mint jellemed,
Mélyen hat ránk mindenkoron.

Kár, hogy élted hamar szakadt!
Sok tanács volt tarsolyodban,
Mit magaddal sírba vittél,
Most Jó Fejben nagy hiány van.

Sok a „Szónok”, sok az „Okos”,
Hamis szó visz rossz irányba,
Sok zagyvaság Dunát rekeszt,
Sok beszédnek sok az alja!

Kint ellenség, bent ellenség,
Ki se látszunk a sok bajból,
Szerencsénk, hogy megedzöttünk
Ezer éven át a harctól!

„Talpra, magyar!” – most is igaz,
Együtt menjünk, egy az utunk!
Nincs, ki nekünk ellenálljon,
Újra köztünk vagy, Sándorunk!

Kreischer Nelly

Kérdezgetések

Kérdezgetni csak akkor szoktam,
mikor nem lényegesek a válaszok,
ám telik vele lassan múló idő.
Mikor igazán érdekel valami,
nem kérdezem. Megvárom, amíg
maguktól mondják majd el nekem.

Csatát nyertem!

Többet is kaptam, mint akartam,
de ez a győzelem keserű, pirruszi.
Önmagamat veszítettem el.
Lettem egy permanens remegés.
Véve újra új terhet magamra.

Miért akartam megint a mindent?
Miért nem volt elég néhány morzsa?
Nyertem csatát, de sokat veszítettem!
Hányszor játszottam már így!
Nem tanultam belőlük, ismétlem újra.

Kerepesi Igor

Őszi éj

*(zenéjét szerezte: Falus Gábor
énekli: Falusné Chrestels Erzsébet)*

Ráfeküdt a Hold az éjre,
Ezüstfényel fonta át,
És az Úr, mint szép ruhára,
Égre fűzte csillagát.
Ám az éjjel hús hevében
Még a Hold is reszketett,
Mígnem végül sötét felhők
Fátyolába rejtették.

S mint a porszem, szállt az idő,
Kristályhava meg nem állt,
Míg hirtelen minden álom
Észrevétlen, ködre vált,
S egy útszéli fogadóban
Fölsejlett a fény dala,
Eltakarni látszott azt is
Egy fa rozsdá-fátyola.

S belébújtam kabátomba,
Sikoltott az őszi szél,
S mint a gyermek, félelmében,
Reszketett egy kis levél.
Botladozva lépett árnyam,
Leszállott a csend pora,
S szívéből már álmát rázta
Le egy új nap hajnala.

Kissné Matkó Gabriella

Hajó ringat

Hajó ringat az éjszakában,
De a szárazföldet taposom.

Hajó visz át egy másik világba.
Ölembe veszem, s elringatom.

Huncut fények táncolni vágynak,
Átszínem a kalapom,

Eltűnőben mind az ősi ének,
Utána nyúlnék... s elkapom.

Visszahúz a Föld, és vággyá válnak
édes- keserves dallamok,
Visszahívna árnyékos-súlyos
fülemben zengő visszhangok.

Hajó ringat az éjszakában,
De a poros úton elindulok,

S ha átvisz a hajó egy másik világba,
Köddé válok, elsuhanok.

Kósa Márta

Hajnal vadludakkal

Négy – alhatnék még
sötétben is különös a kép talán átfestették
úgy tűnik minden ezüstös – biztosan hó hullhatott.
Vagy csupán távoli lámpa világít ferdén és sután
átrendezve kertem a tegnapi színekavalkád után
kinézhetek gondolom
túl az első édes korai kortyokon
nem venném zokon ha hó hintázna fekete ágakon
méz is cseppent tejszínt is kevertem
barna örvény forog egyre sebesebben
távoli novemberek képe libben
milyen is volt az első hó emlékeimben
kopár szikkadt domboldalok pompás paplant kaptak
gyenge ereje sem volt már akkoriban a napnak
és balgán-boldogan nagy szemeket meresztve
kérdéztük anyánkat hogy kiereszt-e?

Hol van hol lehet a szánkó
hiszen itt pilinckázik az első HÓ!
Haj de jó volt kiszaladni szűz hóban
hatalmas lábnyomokat hagyni
szempillám hegyére csillámot rakatni.

Fehérre s tisztára varázsolt világra vágyva
elég egy kattintás és a kerti lámpa fénye máris vakít
elém tárja tegnapom ismerős színeit
hó nincs sehol
vadlúd csapatok hangja a szürke súlyos felhők alól
idevág s belém hasít
értem és tudom a türelem nem nekem való erény

magasban szállnak – fegyelmezetten billegnek a
szárnyak
talán azt gágogják várjak
talán azt hogy nincs is messze már
mikor lehull az a várva várt
első hó
s a kéményből karikázó füst nekem és neked
fekete és fehér boldogságjeleket ereget.

Kovács F. István

Úrvacsora

Beljebb lépek az Úr asztalához,
Vendégül hívott: gyónásra vár!
Meg van terítve a hímzett abrosz:
Fehér kenyér meg boros pohár...

Üres a templom, hallgat a szószék,
Lágy sugarakkal néz be a nap,
Nem érti ő sem, hol a sok ember,
Akikhez rég szólt az öreg pap.

„Ez az én testem...ez az én vérem.”
A lelke szól csak – néma a szám,
Emlékek suhognak síri csendben,
Rég elmúlt arcok néznek reám.

Berta, kurátor az első padból,
S korán megöszült presbiterek,
Érett legények a jobb-karzatról,
Balról meg mi, az „éretlenek.”

Hallom a zsoltárt a síri csendben,
Százhangú kórus emléke kél,
Orgona bűg fel lágyan, szelíden,
Hangja megsimít, mint egykor a szél.

Tavasz volt akkor, illatos, enyhe;
Álltunk a terített asztal körül –
„Hittünk, vallottunk” megilletődve,
Ártatlan lélekkel büntelenül.

Az első gyónás tovaszállt régen,
Miként a hamvas ártatlanság.
Vétkeim súlyát ím' most letészem.
Hiszem, Teremtőm még megbocsát.

Erdei bagoly (akril)

Ludwig Géza

Halottak napján

Mire földet ér a napsugár
halottak napján, dideregve
simul ezernyi gyertyalángba,
és vész el az apró tüzekbe.

A temető: porrá szétomló
megdermedt szívek, egykor éltek,
öregék, ifjak, anyák, fiak –
felettük emlék-obeliszkek.

És ott, ha megállunk hallgatag,
mécs-láng lobog, imák suhannak –
pedig nem vagy ott, a kő alatt:

Te nem vagy ott. A sír – enyészet.
A zarándoklat – emlékezés,
hogy soha nem hal meg a lélek.

Lukács Mária

Galamb-szívvel

Az én dalom – tenyeremből felröppenő galamb,
ha kitárja szárnyait, megül a szél hátán.
Egyre feljebb száll, és köröket ír fölöttem.
Jó volna társa lenni, emelkedni kicsit vele
a fény felé, és napnyugtakor visszatérni
és megpihenni újra a föld zöld ölén.
Ki ne akarná újra átélni azt a csodát,
amit csak az ég ad csillaghulláskor;
ballagok az úton, nem vagyok egyedül,
békés galambok fészke szívemben,
halkan neszeznek – összébújunk csendben.

Magyar András

Karácsony, 2021.

Friss hó-dunna fölött dér, dara didereg.
Eljött a karácsony. Ünnepe van idelent.
Égen holdsarló jár, s bár nem látszik, ám itt
vastag felhők résén néha átvilágít.

Itt, lent fényfüzerek színes szerpentinje
olyan, mintha minket szép mesébe vinne.
Bent áhítva várnak egy olyan ünnepet,
hol mindenki örül, mert ma együtt lehet
mindazokkal, kiket kedvel, s nagyon szeret,
s viszontszeretik, s ez nem csupáncsak szerep.

Azt óhajtják, hogy az asztalt körülüljék,
s ne szomorítson meg senkit egyedüllét!

S ennek érdekében, lám, mindenki tehet,
s tegyen, hogyha ehhez érez kedvet, hevet!

És ha tréfálkozva kacag, s együtt nevet,
attól lesz majd e nap hangulata remek,
melyet izgalommal vár már sok kisgyerek,
és szülők kedélye elégedett lehet,
kik már jól ismerik ünnepe csínját-bínját,
s tudják, ezt az érzést, boldogságnak hívják,
s nem kérdés, lelkükben ott élénken él-e
szép jövő hite és béke reménye.

Hiszen ezt szeretnénk, s mindnyájan úgy várjuk,
ám fegyverek szólnak, s megdörrennek ágyúk,
s itt van e Covid is már második éve,
békét, hitet, reményt olykor tönkretéve,
s lelkes szeretetet, ölelést gátolva,
s róla azt gondoljuk, bár sose lett volna!

Ez belopakodik, s elrontja a kedvet,
és sok helyen fájó szív is beledermes.

Ám ma karácsony van. Eljött a szent este.

Annyira akartuk. Sok kis lurkó leste.
Ez boldogság napja és a szereteté,
s énekelve állunk szép fenyőfa elé.

Rég volt karácsonyok újra előtűnnek,
mert maradandóak sóvárgó szívünknek,
s oly kedves emlékek bennünk meg nem szűnnek.

Hát legyen karácsony vidám, boldog ünnep!
Egymást karolja át, s ölelje két kezünk
vigyázva, s jövőre erre emlékezünk,
s őrizze meg mindezt bennünk tiszta lélek,
s ne keseredjen meg bölcs életszemlélet,
s jó kedvvel fejezzük most be ezt az évet,
mely itt kopogtat, és lám, naptár nem téved!

Boldog újév! Vígan köszöntünk mi téged,
s bár nem vásároltunk erre mi beléget,
bőségedre vágyva állunk most elébed,
s várjuk, hogy világunk tőled mit remélhet?

Nem menekülünk el. Egyikünk sem mulya,
s lessük, pénzt szórjon ránk Fortuna szaruja,
s nem rohanunk futva, rémülten előle,
s kívánjuk, nektek is jusson majd belőle.

Családoddal leljen meg szerencse téged,
és hozzon még mellé békét s egészséget!

És ha itt az óra, Óesztendő mehet,
Szilveszter elmúlik, s Újév, megyünk veled.

Legyen majd hazánk is sikerektől áldott,
s kívánok egy igaz és szabad országot!

Móczár Csaba

Külvárosi karácsony

Elviszlek oda
ahol szitokszavak robbannak
és szaggatják az ünnepi csendet
mint gyilkos repesz a kínlódó testet

Elviszlek oda
ahol az erőszak szüli a rendet
s nem számítanak asszonyok gyermekek
mert a falak itt semmitől nem remegnek

Elviszlek oda
ahol nincs tömjén irha arany és jászol
hogymenedéket adjon ha ázól
ha a tomboló nyárban is fázol

Elviszlek oda
ahol az ázott falakról lecsurgó fájdalom
folyóvá duzzadva elúszik ócska ladikon
hogymeggyőzőn újra a révész: Kharon

Elviszlek oda
ahol nincs hit szeretet és remény
mert az élet bűnnel teli és kemény
most is kétezer-tizenhét telén

Elviszlek oda
ahol nincs gyermeknek étel ital játék
s ha nem kapsz pofont az az ajándék
mert senkit sem vezérel jó szándék

Elviszlek oda
ahol nincs Jézus József és Mária
mégis minden nap egy újabb Golgota
de az Isten itt Tyson és Golota

... de a külvárosban sem akarnak mást,
mint hófehér falakat, mit a szeretet átítat

Meleget, békét, házat, otthont, melyben ül a szent
család,
hogymegalább egyszer érezhessék a jólét illatát!

Molnár Richárd

De ez még nem a vég

Messziről madárdal,
Ég és föld között levegő,
S háborúk hírei.

Asztalon barnakenyér,
Gyenge levesben sárgarépa,
Anyák bús könnyei.

Útszélen löfegyver,
Vánszorgó embercsoport,
Menekülők tízezrei.

Lőporfüst, durranások,
Kerregő gépfegyverek hangja,
Embergyűlölő, láthatatlan zseni.

Molnárné Király Márti

Egymásra figyelő

Egymásra figyelő tekintetek, és nincs
közhelyes szó, vagy alig akad.
Ők most valóban egymásnak kincs,
és jó szívvel osztanak.

Nem irigylem, sőt élvezem ezt,
hogymefelhallatszík szobámba is a nevetés.
Vígán hullámszík szobáról szobára,
jut az én szívembe is egy kevés...

Ez a ház sokunknak otthon és menedék,
boldog kacajjal hinti fel az utcát,
rajtunk is boldog mosoly, éltető csapadék,
ha meglátjuk kocsinkból a Nyírfát.

*Ki kertjébe nem
ültet semmit, elvész majd
a rideg ködben
(Cserni András)*

Nagy-Rakita Melinda

Gyerekvers

Téli álom

Hóborította hegytetőn őrszemként áll hetyke fenyő.
Ágain csipkés jégvirág, ül rajta egy csöpp jégmadár.

Kicsit fázik, kicsit éhes, ám körülnéz,
s lát oly szépet,

Hogy felejt fázást, éhséget.

Feje fölött ég tengerkék, alatta mező hófehér.

Itt-ott lábnyomok a hóban,
tán egy kisnyúl szaladt arra.

Esetleg egy suta őz volt,
vagy róka sunnyog nyúl után.

Ám mackó biztos nem lehet.

Hisz ő ilyenkor szendereg,
nem bántja éhség, sem hideg.

De a piciny kékmadárnak
szépségnél éhség fontosabb.

Onnan fentről azt kutatja,
mit rejt vajon a messzeség.

Piros bogyót, talán kéket?

Vagy meglátna almát, körtét,
amit a nyár ottfelejtett.

És láss csodát! Távolból karcsú vadrózsabokor üzen:

Gyere-gyere, kismadárka,
itt terített asztal vár rád.

És huss, a kis kék jégmadár szárnyát tárja,
odaröppen,

Majd estére teli hassal hetyke fenyőre visszaszáll.

Naszvadi Judith

Ha mégis szeretnél

minden este felnéznek
az égre

és azon töprengenék
a rózsaszínbe bukó
félhomályban

vajon a cafrangos felhőpászmákat
te is láttad?

vagy más formával búcsúzott
a fogyó őszi nap nálad?
ha mégis szeretnél

én várnálak
minden deres hajnalon
vacogva remélve
és elcserélve termékeny
álmaim a tiédre
ha mégis szeretnél.

benned újjászületne
sarlóvá aszott lelkem
nem kísértene pergamen
bőrök felfakadó sebe
sem a halál émelyítő
édeskés illata
mert volnál nekem
nem lennék többé
ennyire árva egymagam
ha mégis szeretnél.

fáradó arcodnak ráncá
lennék fölfénylő mosolyodban
száradó inged vigyáznám
simogatnám titokban
és várnék rád örömmel
örökké akár
ha mégis szeretnél.

Pergel Antal

Két rubái

Sivatag pora takarja fényét,
a Nap messze van, titkolja létét,
nem szegi kedvem szállongó homok,
fényesre csiszolja kardom élet.

Tegnap a Hold udvarában jártam,
millió fényes csillagot láttam,
álmodtam jelent, múltat és jövőt,
hajnalban végre hazataláltam.

*Távolt fürkészni
fárasztó, s nem is látszik
a ködtől a cél.*

(Cserni András)

Petrik István

Ha kiköt az első hajó...

Mikor még
suttogni sem szabad.
Mikor már
neszezni sem lehet.
Mikor még
él a gondolat,
de már halott
az emlékezet.
Mikor még
csillagfény dereng.
Mikor már
tűz a napsugár.
Mikor még
bezárnak a falak,
de már rád vár
a láthatár.
Mikor még
lakatlan a sziget.
Mikor már
kiköt az első hajó...
Mikor még
nincs elég erőd,
de már régen
utazni lenne jó.
Mikor még
nem ismer a világ.
Mikor már
mindenki megszeret.
Mikor még
olvasatlan a vers,
de szavalni
szívből lehet.

*Sors, karma, remény,
kegyetlen szörnyeteg mind.
Mégse adom fél!
(Cserni András)*

Radnai István

Félelem

*„ugyanúgy kifosztva érzi magát
mint amikor a feleségét elvesztette
a tanyakert fakuló díszletei alatt didereg”
(Oláh András: gátszakadás)*

már nincs hó acéltalpú sívó telek
vérpád a rejtek félkarú fák alatt
halál lopakszik illik a néphez
nem terít szelíd termést a nyár
forog a táncos verik a taktust
holnaptalan víg zeneszó
nincs szüret sem édes must
halálig kitart a tavalyi bor
ijedt menyét fut át az úton,
amelyen szekér lejt nyikorogva
az ősök nyomába akinek jut fejfa

ha még élünk rügyfakadáskor
sóhajt a bölcsesség ajkán szegények reménye
a puszták televénye szikrát vet a talpuk alatt
miközben vígan az akna forog a tánc

Szöllősi Bernadett

Őszi haikuk

Ha szereted a
virágot: mező legyél,
ne üvegváza

Rikít az ősz – így
lázad színeivel az
elmúlás ellen

Szakadó esős
november – csoda hát, ha
rozsdaszín az ősz

Tarnócziné Barabás Irén

Múló idő

Közönyös nap csúszott békésen
a horizont mögé,
esőszürkére váltott gyorsan
a fáradt őszi ég,
kontúrját vesztették
a folyó túlszéljén
az öreg erdő százéves fáin.

Sírva mossa ablakomat
a kéretlen, dühös eső,
lecsorgó fényes csíkjaikat
nézem szinte vakon,
s félek, mit fog
elém tárnai a most még
ismeretlen jövő.

A hétköznapok fakóra koptatják
a gondolatokat,
most már enyém életem
emlékeiből minden súly,
melynek ajtót nyit a csend,
s fénnel sétál be a múlt,
óvni, vinni kell magammal,
ameddig élek.

Bolyongok, mint friss szellő
kergeti ide-oda a fehér felleget,
mert szinte semmi sem az,
aminek látszik,
ezek a sorok is arra jönek,
hogy elbújjak magam mögött,
emlékeim árnyékában sétáljak
a tócsaként elém öntött szavak
és felesleges gesztusok között.

Csillogó vizes levelekkel tarkított
barna avarfoltok lapulnak
a fák mélyülő árnyékában,
távolban hívogató hegyek,
borostyán leheli hűvös zugokból
a kékülő fáradt fényeket,
s a tisztuló éji csendben
észrevétlenül és gyorsan múlik
a termékeny,
megismételhetetlen idő.

Torma Ágnes

Bolyongó

Az út elfogy lábad alól,
néha úgy érzed, nincs tovább,
mindenki egyenest halad,
és te vagy a legostobább.

Koromsötétben botorkálsz,
egyedül, némán és vakon,
minden bukkanó látomás,
hogy eléd gáncsokat rakjon.

Elhagytak régen társaid,
és elhagyott minden remény,
kormos a lámpabura is,
fényét fojtja sűrű repkény.

Cipőd talpa ólomsúlyos,
röghöz kötött a gondolat,
lánggra többé már nem gyúlok,
erőm óceánba fulladt.

Lassú lélegzetem is fáj,
könny mossa lelkem láncait,
kopár, élet nélküli táj
mélyíti arcom ráncait.

Égre hiába emelem
rettegőn a két szép szemem,
elvakítják villámlások
bársonyszínű tekintetem.

Sorsomnak megadom magam,
kezem lassan felemelem,
utószor hallod hangomat,
nem segít már a fegyelem.

*Fürtjét sirató
szőlőszem mazsolává
zokogja magát
Szöllősi Bernadett*

Tormássy Erzsébet

Ha jó az ősz

Ha jó az ősz, minden más lesz,
halovány és szomorú.
A lelkemre, mint a harmat,
oly lágyan hull a ború.

Évről évre újra ősz lesz,
a tüzes nyár tovaszáll.
Réges-régen így van ez már,
s mégis mindig titkon fáj.

Az ősz színei

Pompáznak már ősz színei,
fákon ragyog valamennyi.

Barna, bordó, aransárga,
ősz a zöld színt átpingálja.

Nem tanulta mesterségét,
úgy festi át fák levelét.

Ám mily régen gyakorolja,
mesterműve valós csoda.

Vén fenyőfa

Kétszáz éves öreg fenyő,
rég teremtett a Teremtő.

Nem fog rajtad múló idő,
méltóságod koroddal nő.

Vén barátunk, mind csodálunk,
emlékezz ránk, ha elmúlunk.

Elmúlás

Megy az élet szokott útján
akkor is, ha nem leszek.
Csak sírkertben suttog a szél,
újabb testvér érkezett.

Valentin István

Odaát

Nem tudjuk,
Mi vár ránk odaát,
Sejtjeink lebomlása után,
Vár-e egyáltalán valami,
Valami vagy valaki.
Csak reméljük makacsul,
Szent meggyőződéssel,
Szerethetünk tovább
Idegsejtek nélkül is,
Teremtő energiával
Ölelve át a lelkeket,
Kik értelmet adnak
Örök életünknek.

Új napra várva

Pára üli meg a nádast,
Néhány bátor jérce úszkál
A sötétlő Duna-vízben;
Alvadt, vörös folt most az ég,
Reménytelen színe bágyaszt...
Félelemtől hideg az éj,
Nem világít se láng, se szó.
Emberségünk hínárfészke,
Küzdelseink göcsörtös fák,
De lelkünk a Hajnalban él.

Biatorbágyi viadukt (akril)

Carl Astro (Wegenast Róbert)

Naplórészletek

1957. május 5. rondo capricioso

Csütörtökönként becsöngetetek E.-hez, ahol olykor-olykor együtt ül az élő magyar irodalom jobbik fele. Hangosan vagy csendesen, élő szavakkal vagy papíron írt gondolatokkal vitáznak, koccintanak és falatoznak a szélesen terített asztalok mellett. A sarkokban gubbasztva figyelem őket, miközben magamban érvelek, elfogadok vagy elvetek gondolatokat, csendes vagyok a nagyok között, de itt most a magam asztalánál, a magam tollával, a magam koszorúján így, írás közben, megszűnik az én-te-ő különállósága, kívülről látom a festőt, aki én magam vagyok, és megkísérelhetem a Te szeméiddel megfigyelni azt a barna szemű fiút, aki néha Alter vagy talán Altera is. De lehetek C. is, aki Te vagy, és a bőrébe bújhatok F. nek vagy G.-nek. Ahogy írom a magam élményeit, gondolatait, érzéseit, megszűnnek bennem a dimenzióatlanság szűk határai, egyre szabadabban építgetem azt a másik világot, ami a Te világod is éppúgy, mint az enyém, és mindaddig élhetsz, gondolkodhatsz ebben a mindenségben, míg ki nem szakítalak onnan, és fel nem idézlek itt, hogy találkozzunk.

1957. május 17.

Csütörtöki áttűnéseim nem emlékek, hisz mai tárgyak, emberek, ruhák vesznek körül. Semmi nem álomszerű, minden, amit látok, az pontos, jól megfigyelhető és érthető. Hallom, hogy az Egyesült Államokban néhány menthetetlenül epilepsziás ember agyában átvágták a Corpus Callosumot, ami a két agyfélteke közötti fehérjeállományból álló ereszték, és a két szimmetrikusan működő agyfelet kapcsolja össze. A műtét után a két félteke önállóan kezdett működni, és egy osztott agy jött létre. Azóta a beteg mindkét kezével egyszerre nyúl a zsíros kenyér után, mert a két agyfél egymástól függetlenül utasítást ad a hozzá tartozó, de ellenkező polaritású kéznek.

A gondolataimat nekem is meg kell osztanom valakivel, ezért neked gondolkodom, hozzád írok, téged kell meggyőznöm, és néha neked kell elmagyaráznom azt, amit még magam sem értek. Lehet, hogy Te is Én vagyok, hisz bennem élsz, itt belül beszélgetünk egy nem létező helyen, itt érezzük át egymást. Itt ülök E. félhomályos szobájában, a Történetek, a kalandok itt belül bennem bomlanak ki, Animus, Anima, Alter és

Ego – mind-mind itt nyüzsgök bennem megállíthatatlanul. Ha holnap az utcán, a kísérleti tudomány által is mért, rendszerezett, megfigyelhető valóságodban netán találkozom veled, annyi leszel a számomra, amennyit belőled ez a nyüzsgő pont észlel és elfogad. Tehát virtuális leszel akkor is. Én határozlak majd meg magamnak, miközben pedig bennem van V. is, B. is és még M. is. És bennem van az Isten is?

1957. június 11.

Az átkapcsolások idejét nem tudom megbecsülni. Ilyen élményeim gyermekkorom óta vannak, de soha nem tudatosodott bennem a kettősségnek ez az egyenrangúsága. Ha festek, ugyanez a kettőstudat munkál bennem. A motívumok nem az átélt környezetemből erednek, nem tudok egy a valóságomból eredő látványt lemásolni, mint az impresszionisták, mint Vermeer és Holbein. Az élmény nem kívülről indul, hanem belülről, a *másik valóságomból*. Mégsem irreálisak, mint Klee-nél, Mironál vagy Bosch-nál. Minden érthető, térszerű és felismerhető. A szó igazi értelmében *virtuális*.

1957. augusztus 5.

Éles kromatikus dallam villan át a zúgó zengésen, a festőben régi képek bomlanak ki. Gyenge szél fut végig a vízen, emlékfoszlányok sodródni a tó felett, a barnára sült, behunyt szemű lány pihés karjai között feltűnik a hófehér csík a sárga bikini felett. A festő már fázik, és nagyon magányos. A hangok között áradó Isten újra a mennyekbe enyész, és magára hagyja őt.

1957. augusztus 14.

A festő hajnalban a fürdőszobába megy, bíbelődik a vízzel, de az érzékei tompák, a csapok elakadnak az ujjai között, mégis élvezzi a zuhanó vízcseppek áradatát, érzi, hogy a csontjai kitapinthatóan és anatómikusan a bőre alá feszülnek. Eleven gondolatai támadnak, a feleségére gondol, és a fejében megfoghatóan felbukkan az újabb négy sor:

Önzésem,
Mint akasztófán a hurok,
Kajánul lebeg a tavaszi szélben,
És nyakamat várja.

1957. szeptember 15.

Hosszú beszélgetés E.-nél. Pilinszky viszi a szót.

De a festő soha nem hitt igazán istenben.

A kézzel fogható bámulata tölti be Isten helyett az életét.

Leteszi a tollat, és belebámul a félhomályba.

„Túl sokat tudunk már – gondolja. – A nevetséges számok és az óvatos fogalmazás mögé a félelmetesen nagy sejtések bújnak.

Víruskutatás.

„A tudomány megismerésdi játék és öncsodálat. Az emberiség öncsodálata.”

Egy kémiai vegyület homályos információkat hordoz, ismeretlen parancsokat hoz. Ez a ribonukleinsav információrendszere.

Nevetséges emberi meghatározás, ami a felfedezés pillanatában elavult.

1957. szeptember 26.

Pygmalion.

Aphrodite életre kelti.

Jungnak igaza van. A szeretet a szép percekben gyógyulttá tesz, leválik a reszketőhártýáról, és tiltó, nyugalmas takaróként rám borul.

Nehéz beszélni arról, ami nem a fogalmak, cselekvések, tárgyak világából árad. A sejtésekre nincsenek mondataink. Így utólag olvasva, erőtlen körülírásnak érzel minden sort.

Tehetetlenül ülök itt a papír felett, a megfogalmazhatatlan érzésekre emlékezem. Valami mást érzek, mint ami vagyok. Nem több, nem kevesebb, de valahogy más. Nincs tér körülöttem, mégis a tágasság érzete vesz körül, pedig itt az asztal mellett nyomasztanak a tárgyak, határokat vonnak körém a bútorok, az ablakon túli fák.. Nem vagyok individuum. A fal, ami körülvesz, mégis olyan, mint a légy szeme, apró optikai mozaikjai képeket, érzéseket, hangokat vetítenek elém, és én tehetetlenül várom, hogy én és ő végre egygé váljon. Ekkor te, Almácska, aki egyszerre a sorsom, jövőm és a múltam vagy, a feledést finom selymes Veronika-kendőként rám borítod.

1957. november 30.

A bordáim alatt erős fájdalmat érzek, a fogason lévő kabátot magamra húztam, Egyedül vagyok a fülkében, kevés az utas, az eső egyhangúan veri az ablakot. A dieselmotordony zúgása elkeveredik a kerekek csatogásával, a dübörgő erős zajtól émelyeg, az ágyékom felett megvadultan lüktet a vér, görcsös, alattomos

fájdalom kúszik felfelé a gyomrom tájékán.

Kimerült, életunt és fáradt vagyok.

A pénzem, a munkám elfogyott (...)

Minek előről kezdenem az üres, hiábavaló küzdelmeket. Futnom a pénz után, vitázni (...)

Nézem a felkorbácsolt Balatont, végtelennek tetszik a víz, Almádi beleveszik a szürkességbe.

A vonat ringása és az emlékek enyhe hányingert keltenek bennem. A kocsi végén fülkeajtó csapódik, lágy keringődallam úszik az ablakon át, lüktetése átveszi a rohanó vonat ritmusát. Az aligai part felett kapaszkodik már a szerelvény, a ködben sejteni lehet az esőmosta tihanyi partokat.

Opálos fényben dereng a tó.

Itt áttetszőbb, mint a fonyódi hegy alatt. Ott haragosabb a víz színe, ott bazalthegek töltik be a láthatárt, és mindenhol zúgnak az ezüstös kanadai nyárfák.

Könnyek és harag nélkül kellett volna búcsúznunk.

A gondolataim most már csak egyetlen kívánságra összpontosulnak: Megszabadulni a fájdalomtól. Békességre, testi nyugalomra, belső csendre vágyok. A mellemben olyan ez a fájdalom, mint egy elviselhetetlen kiáltás, mint egy szünni nem akaró tébolyító üvöltés.

Csendet, csendet, csendet.

Fémtárgyak csapódnak valahol egymáshoz, fojtogató gyökerek fonódnak a gyomrom köré. A szívemmel együtt lüktet egy kínzó háló, kiszorít belőlem minden ép gondolatot.

Mikor a szerelvény dübörögve újra megmozdul, és a vagon ringani kezd, kipillantok a nyirkos kabát mögül, látom, hogy a vonat a dombok közé fut, és fékez az utolsó balatoni állomás előtt. Apró, fullasztó ütést érzek a szám szélén, sötét zúgás tölti be a koponyámat, a fejemben egy elrozsdásodott orsón hajókötél pereg. A fülemben pattog a vér, az ujjaimat felsebzi a pergő, vékony nyilonszál. Órák óta küzdök, de a hálóban vergődő hal nem fárad el, a víz habzik, a karom iszonyúan fáj, ösztönösen hátrafeszítem a derekam, miközben a homlokomról egy izzadságcsepp a vállamra csorran.

Az eső fényes csíkokban csörgedezik a párás ablakon, egy pillanatra még feltűnik a Balaton, de a felgyorsuló szerelvény a dombok közé fordul, elfut a hetes műút felett, és feltűnik Lepsény.

Behúzom a függönyt. Az emlékeimhez menekülök.

Munkánélküli díszlet-, jelmeztervező és grafikus vagyok.

Újabb az utazás elszomorít. Állok a sínek között, és melankolikus gondolataim támadnak. Ezek hasonlítanak a magányosság bánatos perceire.

Néztem a kivilágított vasúti kocsikat, és eszembe jutottál. Váratlanul, mert péntek óta kényszerítettem magam, hogy elfeledjek. Miért gondoljak rád, miért szeresselek, mikor ez örömet nem ad, csak keserves pillanatok. Lassan megunom a küzdelmet, elfáraszt az örökös aggodás. Békére vágyom.

Csodálatos, hogy az idő milyen gyógyító. Az elmúlt hét elején fájtak a gondolataim. Örökké rád emlékeztem, elképzelvelek, mit csinálsz. Sebeim voltak.

Békére s szerelemre vágytam, de keserűséget és nyugtalanságot találtam. (Szabadulnom kell, mert ezt nem érdemelem.)

Azóta elgyengültek az emlékeim, eltávolodtál az időben, nyugodtabb vagyok, nem fáj semmi.

Csodálatosképpen éppen most olvastam a bioáramokról, az agykéreg keltette elektromos hullámokról; a gondolatrádióról – ahogyan Upton Sinclain nevezte ezt a különleges valamit. A kísérletnek rengeteg csodálója és ellenfele van. Eszembe jut, milyen érzékeny vagyok és is, mennyire érzem, mi történik veled. Nem a gondolataid jutnak el hozzám, nem képek, fogalmak vagy jelek jelennek meg, pusztán érzek valamit, ami leginkább a szorongáshoz hasonlítható. Ilyesmiket éreztem a hét elején, s hogy később miért szűntek meg? A vevőberendezés fáradt el, vagy a közös hullámhossz szűnt meg, nem tudom.

(folyt köv.)

Gani Zsuzsanna

Brumi Maci és a róka

Brumi Maci ott kint bóklászott az erdőben a barlangja körül. Azon búslakodott, hogy nemsokára itt a tél. Nem tud majd egy jó ideig kóborolni, a hideg miatt be kell kuckóznia magát. Arra jött a róka. Illendőképben köszöntötték egymást, majd beszélgetni kezdtek. A róka, mint mindig, most is hengegett.

– Engem nem zavar a tél. Akkor jövök, megyek, amikor csak akarok. Szeretem a telet. Olyankor hatalmas a hó, pihepuha, jókat lehet benne gurulni, hóangyalkázni, és még sok-sok mindent lehet csinálni benne. Ráadásul jön a Mikulás és a karácsony is. Szeretem az ünnepeket. Igaz, ennivalót nem könnyű találni ilyenkor, de majd megoldom, elvégre okos vagyok és ravasz.

Ezután faképnél hagyta Brumi Macit, aki sokáig nézett utána.

– Én is szeretem a telet, mert gyönyörű! A csupa csipkés, zúzmarás fák, a csilingelő jégcsapok, a jégvirágos ablakok. Tényleg nagyon szép! A hideg se zavar, mert vastag bundám van. Am én ilyenkor elálmosodok, és mivel ennivalót se találok, muszáj behúzódnom a barlangba. De addig még teleeszem magam mindenféle finomsággal, és akkor nem fogok éhezni – gondolta. Így is tett. Hamarosan megérkezett Télapó a téllel, Hóanyó a hóval. Az erdei állatok elrejtőztek, volt, akik álomba merültek. Aludt az erdő.

Csend volt, madarak se zengtek, szél se muzsikált. Egyszer csak róka koma megéhezett. Vadászni indult. A nagy hó azonban mindent vastagon betakart, és se-hogy se sikerült zsákmányra bukkannia. Már nagyon korgott a gyomra. Eszébe jutott, hogy van még neki félretéve a hűtőszekrényben egy darab csirkecomb, az is megteszi, míg nem lel valami finom falatra. Így is tett.

Azonban amikor a rókavár elé ért, rémülten vette észre, hogy a bejáratot eltorlaszolta a frissen lezúdult hókupac. Tanakodni kezdett, most vajon mitévő legyen? Eszébe jutott Brumi Maci komája. Igaz, ő most alszik, de felkelti, hátha segít.

Brumi Maci álmosan kászálódott ki jó meleg kuckójából. Amint meghallotta, mi történt, készségesen segíteni ment róka komájához, hogy kihúzza a bajból.

Elkotorta a nagy hógörgeteget a rókavár ajtaja elől, és a róka be tudott menni a házába. Megköszönte Brumi Maci segítségét, majd beinvitálta egy kis beszélgetésre.

Ám Brumi Maci nagyon álmos volt, és inkább visszakuckózott a barlangjába.

– Köszönöm, most nem, de majd tavasszal elfogadom a meghívást! – dörmögte hatalmasakat ásítva, aztán visszament aludni. Róka koma pedig jóízűen elfogyasztotta a félretett csirkecombot a jó meleg odújában.

Így volt, mese volt, talán igaz se volt!

Gyöpös József

A Duna-kanyarnál

Fiatal koromban (az 50'-es idők első felében) az ország határait lezárták, nem lehetett külföldre menni. A hegyvidékek és a víz – a Balaton, a Duna, a Velencei-tó területei, melyek kikapcsolódást jelentettek, elérhetőek voltak.

Engem a természetből a víz közelsége vonzott. Idővel kialakult, hogy nyáron egy hónapot rendszeresen az örökölt, Balatonföldváron lévő nyaralómban töltöttem. A Római-parti Duna-szakasz is vonzott, ahol nyáron virágzó evezősélet van. A bulizások ideje. A vízi élet iránti szeretetem itt evezéssel megvalósult.

Huszonöt évesen sikerült távolabbra kerülnöm külföldre. Először Bécsben az „öreg” Duna-ág mellett laktam, majd három év után Svédországban, a tengerparti Malmö városban volt 58 évig az otthonom.

Az évtizedek alatt az északi repülési korridor nem változott, a két ország közti útvonalon több mint 480 alkalommal repültem.

Szlovákiából repülön a magyar légtérbe érkezés a Duna-kanyarnál történik. Ajánlatos a jobb oldalon az ablaknál ülni. Felhőtlen időben impozáns látványt nyújt, az év mindegyik évszakában átéltem fentről. Mikor a folyó délre fordul, 90 fok kanyarja után a víz szétválik a Szentendrei-sziget csücskénél, ahogyan a térképen rajzolva van.

Gondoltam, ezt a vízsodrást átélem lent is egy csónak-kirándulás alkalmával.

Társas lény vagyok, mellettem mindig egy személynek lennie kell. Néha egy kutya is helyesíthet. Ez miatt partnert kellett szereznem a kétszemélyes kilboat típushoz, melyet könnyebb volt bérelni a gondnoktól. Pisti barátom még főiskolás korában a nyolcas csapatban evezett. Méltó társnak tartottam őt. Más alkalommal is a bíráló személyek szerint ő jobban „húzott”, mint én.

Egy hétvégére terveztük a kétnapos túrát – a Szentendrei-sziget északi sarkát megkerülve és vissza.

Terv: az égből való látványt lent a valóságban átélni. A szállásra valamilyen turista menhely volt kijelölve. Bepakoltunk: vízálló csomagba a napi provianttal.

Annak rendje és módja szerint, a vízfolyással szemben, a part mentén nekivágtunk, ahol kisebb a víz sodrása. Egy idő után váratlanul az egyre gyorsabban közeledő villámlással egybekötött mennydörgéssel a vihar elért minket. Hiába igyekeztünk, lecsapott ránk, zuhogott az eső. Szerencsénkre már közel voltunk Leányfalu hajóállomás stégjéhez, ott kikötöttünk. A csónakot a padlóra cibáltuk, és mentünk fel a holmikkal az állomás épületéhez menedéket kérni. Zárva volt!

A kifüggesztett listát olvasva, a menetrend szerinti utolsó hajó már elment. Megértettük, hogy az épület a mai napra bezárt. A heves vihar lehetetlenné tette a további evezésünket. Nem lehetett mást választani, mint az állomás fedett tornácán, a padokon begubózva, az éjjelt mackóban átvészelni.

Ugyancsak reszkettem, fáztam, melegem nem volt ezen a nyári éjszakán a Duna mellett. Hajnalhasadás-kor a kék égen feljövő tüzes napkorongot, lemerevedett tagjaink egyengetése közben, örömmel üdvözlöttük.

Pakolás és útra! Elhatároztuk, hogy a másik part mentén, a sziget oldalán folytatjuk felfelé az utunkat. Hisz a cél a sziget csücske. A vizet keresztezve, a folyó közepén alig voltunk túl, mikor fentről egy személyszállító hajó a kanyarból előbukkant, és érthetetlen gyorsasággal közeledett felénk. Ijesztően dudált, hosszan, talán az előírás szerint, miután fékezni nem tud, hogy az útjából nagyobb igyekezetre biztasson minket. Na, még ez is!

– Hajrá, mindent bele, Pisti! Húúúzd meg!

– Nézd, hogy túrja a vizet!

– Te, ez a turcsi zömök „Körös”, az éles hullámot gyártó, a dunai evezősök réme!

– Álljunk rá oldalt a hullámokra gyorsan, húzd a balt erősebben!

Ilyenkor nem segít a vízijáratásági igazolvány a zsebben, a gyakorlat számít.

A hullám elért minket, hirtelen megemelte a csónakot, és dobott a part felé.

A harmadik hullám után, zutty, félig televágta a csónakot vízzel. Éppen ugrani akartam hasast a vízbe, mikor az elengedett evezőlapát vége elakadt a parti mederfenéken. Jó, hogy nem hamarkodtam el magam a csónak borulására számítva. Térdig érő, sekély vízben álltunk a vízzel teli, himbálózó csónak mellett a part szélén, amikor a hajó már messze elviharzott.

Ha hajnalban valaki a hajó fedélzetén tartózkodott, de a kormányosnak mindenképpen – nagy mulatság lehetett... Nekünk garantáltan nem az volt.

A legnagyobb erőfeszítést a csónakból a víz eltávolítása igényelt, mivel vödörünk nem volt. Tapasztaltuk, amit tudtunk, egy liter víznek egy kiló súlya van, még ha kiborításra is vár. Az egyik végét közösen emeltük. Ürítés után az áldásos napsütésben, a testünkkel egyetemben, a holminkat a parti homokra fektettük száradni. Jólesett szunyókálni a napon.

Már ébredés előtt elhatároztuk utunk megszakítását. A csendet egy távoli harangszó vasárnap reggeli kongása szakította meg. Eszünkbe juttatta, hogy nem a Csendes-óceán lakatlan szigetén heverészünk hajótöröttként.

– Nézzünk körül, én felmászok a dombra.
– Née, Pisti! Itt egy végnélküli földiepermező van, gyere te is!

Ezután csak szedtünk, ettünk. A túrát feladva, déltájban bepakoltunk vagy két kiló epret a csónakba. Szemezgetés közben, egy komolyabb evezőcsapást sem mérve a vízre, csorogtunk a folyamon a Duna közepén elernyedve a Római-fürdő partjáig.

A stégnél megijedve, milyen gyorsan csak tudtuk, a csónakot rögzítettük, és rohantunk fel a magas parton lévő csónakházig. Sürgős dolgunk volt, az eperevés utáni állapotot oda tenni, ahova való. Sikeres véggel fejeztük be a sikertelen túrát, így volt, miért örülni e napon.

Dr. Karácsony István

Mestereim, segítő-örző angyalaim (6. rész)

XI.

Dr. Eckhardt Sándor professzor az Országos Onkológiai Intézet főigazgató főorvosa

Amennyiben ebben a könyvben a szakmai (hivatásbeli) rend szerint állítottam volna össze MESTEREIMET (ŐRANGYALAIMAT), akkor egészen biztosan Eckhardt professzor lenne az első helyen. Szakmai és humán szempontból az onkológiai orvoslás területén valóban neki köszönhetek a legtöbbet.

Bölcs „atya-fiúi” kapcsolatunk és barátságunk a múlt század hetvenes éveiben kezdődött, és a professzor haláláig tartott. Sőt azóta is tart. Ugyanis hívő léleként sokat imádkozom érte.

Onkológiai pályafutásom kezdete is hozzá kötődik: nála szakvizsgáztam klinikai onkológiából 1980-ban, s ő egyengette onkológusi pályafutásomat is.

Itt feltétlenül meg kell jegyezmem, hogy három onkológiai gondozóközpont beindulása (Ajka, Pápa, Érd) bizony, velem kapcsolatos.

Nagy kitüntetésnek éreztem, hogy 1987-ben Pápan – a Professzor és az Onkológiai Intézet vezetősége rám bízta egy országos szintű kongresszus megszervezését. (Erre azóta sem volt példa).

Eckhardt professzor irányomban tanúsított emberi magatartását jelezte például az a gesztus, hogy valamennyi onkológiai munkahelyemen meglátogatott, erősítve engem e nem könnyű hivatás gyakorlásában. Számos szakmai könyvem előszavát ő írta, és lektorálásukat is vállalta. (pl. ő írta A harmadlagos rákmegelőzés vagy a Carcinophobia (Ráktól való rettegetés) c. könyveim előszavát.

A szakmain túl emberi közelségét is éreztem, amikor egymással szemben ülve – egy papírlapon ábrázolva – elmagyarázta nekem egyes rákbetegségek (pl. az emlőrák) családi halmozódásának okait. Kedves volt, amikor nyaralási helyszíneiről, a Balatonról képeslapokat küldött.

Kis gesztus, de nekem végtelenül jólesett, amikor felhatalmazott arra, hogy „nyugodtan tegezzem vissza”. Összefoglalva, sok mindent köszönhetek Eckhardt professzornak, és csak bizakodom abban, hogy az égi hazában a tanítvány találkozhat kiváló tanítómesterével.

XII.

**Bagdy Emőke professzorasszony, doktor emerita
a Klinikai Lelkigondozók
Országos Egyesületének fő alapítótagja**

Dr. Muszbek Katalinnal együtt valóban Emőke volt a KLOE legjelentősebb alapítója a múlt század 70-es éveinek elején.

Végtelenül örülök, hogy ebben a munkában – mint kezdő onkológus – én is részt vehettem. Nagyszerű emlékeim fűződnek azokhoz az – ma már úgy mondjuk, hogy „interaktív” – Emőke által vezetett gyakorlatokhoz, amikor különféle „testhelyzetekkel” (akár táncsal is) kifejezhettük pozitív gondolatainkat, vagy lelkileg is kapcsolatba kerülhettünk egymással a csoportos foglalkozásokon.

Sok minden egyéb mellett két rendkívül fontos szabály az, amelynek elsajátítását elsősorban Emőkének köszönhetem: az az orvosi (onkológusi) magatartás, amely egész pályafutásomon irányadó is volt: olyan gyógyítási helyzet nem lehet, amikor az onkológus azt mondja a betegnek, hogy sajnos nem tudunk már semmit tenni!

Mert valamit minden helyzetben lehetséges tenni. Ez a valami sokszor nemcsak a beteg életének meghosszabbítását vagy panaszainak csökkentését jelenti.

A másik igen fontos pszichológiai dolog, amit szintén Emőkétől tanultam, hogy a betegnek adott különböző, egyébként igazságokat tartalmazó, erőltetett tanácsadás helyett a legfontosabb a BETEG PANASZAINAK A MEGHALLGATÁSA – akármilyen hosszasan (esetleg időt rablónak) tűnik is, higgyük el, hogy az abba fektetett bármennyi energia a későbbiek során bőven megtérül.

A lényeg tehát az, hogy szakmai (hivatásbeli) „építkezéseimnek” egyik legfontosabb „építőköve” TANÍTÓMESTEREM: PROFESSZOR DR. EMERITA BAGDY EMŐKE.

(folyt. köv.)

*az egészszet is
megláthatod magadban
ha lámpa gyúl bent
(Barna Júlia)*

Máté Miklós

Aforizmák 2.

A levegőt levegőnek nézzük. Kár.

Bölcs majmok nem akarnak emberré válni.

Az általános felmelegedés nem érvényes az emberi viszonyokra.

Lejöttünk a fáról, de néha visszamászunk rá.

A költő ódaadóan szerelmes.

„ARBEIT MACHT FREI!” Ha ez igaz, miért volt a tábor körül drótkerítés?

A vasorrú bábának szemtelenség mágneszt ajándékozni.

Az újságíró remek kacsát evett a hírlapi kacsáért kapott pénzből.

Tested körlet, amit sohase hagyatsz el.

Az ember hiába jár természetgyógyászhoz, akkor is szörnyű a természete.

Törpe is lehet óriás.

Emberpár nászából gyakran születik fenevad.

Az áruló legelőször mindig önmagát árulja el.

A pontatlanság a királyok udvariatlansága.

Az állam mindent tudni akar rólam – aztán nem akar tudni rólam.

A szakáll gyorsabban nő, mint a bölcsesség.

A lelkiismeret nagyban rontja a versenyképességet.

Egy hajóban evezünk – mondta a kapitány a gályaraboknak, és közéjük csördített.

Az ördög gyakran az ördögűző képében jelenik meg.

Erkölcsei hitelt egyetlen bank sem nyújt.

A szél maga se tudja, honnan fúj.

Tudjuk, milyen volt az előember. De milyen lesz az utóember?

Mondja, Plébános Úr! Ennek a templomnak mekkora az Úrtartalma?

A téboly az értelem tajtékja.

A szeretet istentisztelet.

Az igazság elsikkad a jog útvesztőjében.

Addig nyújtózkodj, ameddig a takaród ér, de ha nincs takaród, bármennyit nyújtózkodhatsz.

A pokolban sokkal jobb a műsor, mint a mennyben.

Megfejtetem a rövid élet titkát: hamar kell meghalni.

Érted ásom a sírodat, nem ellened.

Író bárki lehet, olvasónak születni kell.

Az életet a halál hajtja: egyél, mert éhen halsz, igyál, mert szomjan halsz, lélegezz, mert különben megfulladsz, szaporodj, mert kihalsz. A halál az élet potyautasa.

Onódi Judit

Csigataposás

Az Akácos utca környékén minden háznál sok baromfi volt, leginkább tyúkok. Tavasszal Juliska mindig sokáig elnézegette, ahogy a kotlós körül nyüzsögtek a pelyhes, sárga csibék. Jellegzetes „kiscsibe-szag” lengte körül a csapatot, amit sosem tartott kellemetlennek, csak furcsának. Szerette hallgatni kedves csipogásukat, és igen sajnálta, hogy olyan rövid ideig maradnak ilyen aranyos kis csöppségek. Rendszerint pár hét alatt teljesen felnőttek, a fiatal kakasok megkezdték a viaskodást egymással, a kis jércék pedig csapkodták szárnyaikat, mutogatva a pelyhek helyén kifejlődött tollaikat. A kotlóból meg újra közönséges tyúk lett újra, akinek az a legfőbb dolga, hogy jó sok tojást tojjon.

A tyúkok ezt a feladatukat általában igen szorgosan teljesítették is. Kapáséknál a szomszédban történetesen már igen sok tojás gyűlt össze, ami azt jelentette, hogy ideje hasznosítani őket, mielőtt megzápulnak. Kapásné átszólta a szomszédoknak, akik szegről-végről rokonok is voltak, hogy délután jöjjenek át csigatésztát készíteni.

Ilonka meg is ígérte, hogy átmegy. Később kótényt kötött, és kikiáltott az udvarra:

— Juliska! Gyere, megyünk Kapásékhoz csigát sodor-
ni.

Juliska megpróbált úgy tenni, mint aki nem hallja a szólítást. Édesapja nem rég hozott haza egy könyvet, és azt szerette volna inkább olvasni. Elbűjt a góré sarkába, hogy ne lássák meg. A második szólításban azonban meghallotta azt a hangsúlyt, ami nem igazán tűrt ellentmondást, így hát eldugta a könyvet a csutkák alá, és előmászott a góréból.

— Jövök máris! — kiáltotta, és leporolta egy kicsit a ruháját.

A szomszéd kis konyhájában nem nagyon fértek volna el, ezért az udvari nagy faasztal tetejére került a gyúródeszka. Az asztal körül hamarosan ott ült Kapás Marika az édesanyjával, Ilonka Juliska lányával és a hátsó kert felől Czinege Rozál és a húga, Terka. Nagy halom átszitált liszt púposodott a gyúródeszka tetején, amibe egy szabályos fészket készített a háziasszony. Már korábban felütötte a rengeteg tojást, amit most egy kis sóval megszórva a fészkek közepébe öntött, majd óvatos, de gyakorlott mozdulatokkal összekeverte a liszttel. Még egy kicsit lágy és ragacsos

volt a massa, ezért annyi lisztet adagolt még hozzá apránként, amennyit a tojások felszívtak. Ezután még egy kicsit, hogy a kezéről is leváljon a rátapadt tészta. Igen fárasztó dolog ilyen nagy mennyiséget összedolgozni, a hatalmas gombócot jó ideig gyúrni kellett. Mikor egyenletes, sima, szinte selymes gömb lett a tészta, kis darabot kanyarított le Kapás néni, és még gyúrt rajta egy kicsit, mielőtt elkezdte kinyújtani. Nyújtotta, forgatta, lisztezte, nyújtotta egyre, míg a végén egy hihetetlenül vékony lap lett belőle. Ekkor egy késsel hosszába majd keresztbe elvágta, apró négyzeteket képezve belőle, és ezennel megkezdődhetett a csapatmunka!

Mindenki hozott magával egy „csigasodrót”, egy bordákkal ellátott falapot, amit most maga elé rakott az asztal szélén. Jobb kézben egy pálcá, bal kézzel a csigasodróra kerül a tésztácska, és indul a sodrás. Az elkészült apró, bordás csövecskék, vagyis a „csigák” sorban a kiterített abroszra potyogtak. Miközben a kezek szorgoskodtak, a szájak sem pihentek. Az asszonyok a piaci pletykákat meg az utca híreit cserélték ki, a lányok pedig kuncogtak egymás közt a hallottakon. Fogyott a nagy gombóc, nőtt a csigakupac a terítőn. Mire lefelé készült bukni a nap, elfáradtak a kezek, de készen is lettek a munkával.

Ekkorra hazaérkezett Kapás Mihály is a fiaival a hátrából. Szögre akasztotta a szerszámokat, előkapta a citeráját, és átrikkantott a szomszédba Ilonka férjének.

— Gyere, komám! Az asszonyok elkészültek a csigával, segítsünk nekik, hadd tapossák el!

Egyikük a lúdtollal a citera húrjaiba csapott, a másik nótára fakadt. A tésztakészítők pedig most a lábukat dolgoztatták — táncra perdültek.

Kérdemelték a vidámságot, pörögtek-forogtak, léptek jobbra, léptek balra, eltaposták a csigát.

*Fogd meg kezem, húzódjunk a kandalló elé,
hallgassuk a tűz ropogását, a szél hadd sívítson belé.*

*Nyöszörög a tuskó a lángok között,
míg vidám táncot jár egy karcsú füstcsík
a múltó tuskó fölött.*

(Téli kép: részlet, Pálné O. Judit)

Szabó L. Szilvia

A nyakék

Lassan lépkedtem a lépcsőkön lefelé, vigyázva, hogy a túsarkú cipőmben ne hagyjak ki egyetlen egy lépcsőfokot sem. Nem szerettem volna a vendégek közé szaltóval érkezni. Mohazöld estélyi ruha volt rajtam, ami a barna hajamhoz kevésbé, de a nyakamban lévő ékszerhez kitűnően illett. Mike jött mögöttem, akit apu kért meg erre, bár nem az én védelmemre, sokkal inkább a nyakamban lévő különleges gyémántokból és egy zöld jadeit kőből álló nyakék védelmére. Az anyukámtól örököltem. Mindig az elsőszülött lány kapta meg a családban. A szalonban néhány rokon, anyu húga, Márta és apu jó barátai voltak. A bátyám nem tudott itt lenni, éppen Nepálban keresi önmagát. Nem tudom, sikerült-e megtalálnia, de boldognak tűnt a legutolsó képen, amit hazaküldött sms-ben.

Szerettem volna ott lenni vele, de megígértem apunak, hogy a születésnapomon itthon leszek, és az ma van. Most viselhetem először nyilvánosan az örökségemet. Apu ékszerészként dolgozik, több üzlete is van. Szenvedélyesen gyűjti a régi tárgyakat és festményeket, nagyon szereti a szépet. Anya is gyönyörű volt, de már nincsen közöttünk, már öt éve van, hogy elvesztettük. Az új felesége, Helga is gyönyörű, de hűvös szépség, és jóval fiatalabb nála.

Az utolsó lépcsőfokon kicsit meginogtam, mire Mike a derekamra fonta a karját. Meglepődve néztem fel rá, és belesimultam az ölelésébe. Tini korom óta rajongok érte. Volt néhány forró, tüzes álmom vele. Számos alkalommal próbáltam a tudomására hozni az érzéseimet, de sosem jártam eredménnyel. Mindig lerázott, vagy átnézett rajtam. Most azonban egy pillanatra valamit láttam a szemében, talán vágyat. Megvagy! – gondoltam. Mike mellett helyezkedett el. Szinte éreztem a testéből áradó meleget. Begyűjtöttem a bókjaimat: Hogy te milyen csinos vagy! Gyönyörű ez a nyaklánc! Illik a ruhádhoz!

Édesanyád büszke lenne rád!

Én csak mosolyogtam a túláradó szavakra.

A társaság csendes beszélgetésbe kezdett, nekem meg eszembe jutott, hogy talán le kéne hozni a telefont a szobámból, hátha Mike hív. Elnézést kérve mindenkiktől, felszaladtam a szobámba. Benyitva az ajtón bru-

tális pusztítást láttam. A fekete tapéta megszagatva lógott a falon, a vörös tapéta előtt a szekrény feldöntve, a mögötte megbújó széf nyitva, amiről csak apu, anyu és én tudtunk.

A benne lévő nyakék másolatának hűlt helye. Régen ez a szoba anyué volt.

Amikor készülődtem, egy belső sugallatra az eredetit tettem fel. Most mázsás súlyként húzta a nyakam. A szőnyegen szétdobálva heverték a reggel frissen szedett vörös és fekete tulipánok. Felsikoltottam. Mike berontott a szobába, védelmezően átölelt.

– Jól vagy? – Már régen nem a nyakék érdekelte. – Mi történt? – nézett körül. Apu is felrohant, ő is csak értelmetlenül nézett. – Ki tehetta ezt?

– Apa, tudott még valaki a széfről?

Ő ráncolni kezdte a homlokát, ami nála a gondolkodást jelezte.

– Helgának egyszer beszéltem róla, és hogy mi van benne, de már nagyon régen.

– Hol van Helga? – kérdezte Mike.

Az egész házat végignéztük, szobáról szobára jártunk, de nem volt sehol. A szalonban Márta nénikém jelezte, hogy látta őt kimenni a házból. Mike-kal ki-siettünk. A járdán Helga éppen próbált felkelni, fogta a fejét, a keze vöröslött a vértől.

– Kijöttem a levegőre, mert megfájdult a fejem. Valaki meg hátulról leütött – mondta.

A nyakék másolatát később a sziklakertben, a moha alatt leltük meg. Márta ujjlenyomatai voltak fellelhetők rajta.

Hullámzó tenger (olaj)

Cserni András

Ezerarcú utazó

Van egy furcsa utazó, aki a világot járja,
érkezését van, ki féli, s van, ki nagyon várja,
de úticélja mindig titkos, senki sose sejtí,
mert szándékait somolyogva csuklya alá rejti.

Ha láttad is már valaha, nem ismernéd többé fel,
mert a köszöntésre minden nap más hangon felel,
és vonásait változtatja, arca se állandó:
ezret hord és cserélget e vig, kedélyes utazó.

S milyen arcokkal nézhet a halandók szemébe?
Lehet ráncos öregúr, kinek fáradt lassú lépte,
hófehér a haja, térdig ér ősz szakálla
és hosszú évek terheitől görnyedt meg bús válla.

Lehet koros nagymama is, pirospozsgás, vidám,
ételt kínál, megcirógat, s így szólít: Kisunokám!
Ha így érkezik, néhanapján megpihen egy kicsit,
hogy meghallgassa a nagycsaládok szép emlékeit.

De lehet néha fiatal, vad, lázadó tinédzser,
ki bátorságát fitogtatva félelmet nem ismer:
sziklafalra mászik fel, és cápákat simogat,
vagy italt locsol torkára – néha talán sokat.

Lehet biciklin lovagló, kérkedő nagyvagány,
vagy az a szótlan kiskölyök, kit fojtogat a magány,
vagy aprócska gyerkőc, ki konnektort még nem
látott,
vagy csecsemő, kit úgy várnak, mégse járhat világot.

És lehet délceg, komor férfi szívében szúrással
vagy kába hölgy, ki megremeg, majd szótlan elhasal.
Lehet harcra csatátéren véres fürgetegben,
és kedvese, kinek könnye a földre csendben cseppen.

Irigy rokonokkal megvert gazdag úr is lehet,
meg didergő koldus, ki csak kéthetente eheth,
gyilkos, aki bárhol bújjik, a törvény utoléri,
áldozat, ki nem biztos, hogy a hajnalt még megéri.

S lehet zúgó vízözön vagy tomboló tűzorkán,
acsarkodó, veszett kutya és bömbölő oroszlán,
illúziók fehér pora, fenyegető gomba,
alattomos, apró vírus és zúgva hulló bomba.

Minden arc egy történet, egy út, egy személyiség,
vannak köztük egyediek és százszor hallott klisék:
van vidám, van keserű, rettegő nyúl, bátor bűvár,
de az ezredik egy üres tükör, s valakire vár.

Minden előtt felkeres, ha elérkezik az idő
és mindig olyan arcot ölt, mi alkalomhoz illő,
majd kezét nyújtva útra hívja, akit meglátogat,
s elviszi őt oda, hol nem jár autó, se vonat.

Elvisz királyt, elvisz koldust, férfit,
nőt és gyermeket,
éltes aggot, bohó ifjat, vétkeseket, szenteket;
hős és tolvaj, tudós, művész, ember, állat sorsa egy,
mert a halál színe előtt minden élet egyre megy.

Egy nap ez az utazó az én arcomat veszi fel
s ismeretlen, ködös, messzi távolokba vezet el.
Én kedélyesen, mosolyogva csapok neki parolát,
átkarolom, s elballagunk, mint két öreg jóbarát.

Székre állva

Három lábon áll szilárdan bűvös Luca széke
– szilárdabban ingatag, mint az örök béke:
egyik lába almafából – ősi Tudás titka –,
ki bírja s győzi megmunkálni, mint ékkő, oly ritka;
másik lába fenyőfából faragott és tarka,
sokszínű, mint vén Idő, hol szűk, hol bő marka;
a harmadik meg tisztának sötét, komor ága,
Kínok kormos kemencéje, mi átkozott és drága;
ők tartják a gesztenyéből esztergált sík lapot,
a minden elsőt s végsőt tartó Igazság-alapot.
Ki így farag, s a székre fölhang a szabályok szerint,
egy banyával néz farkasszemet, s az néma szóval int:
Rémisztő az arcom, tudom, ne rettegjél mégse:
idegenbe könnyen hatol minden ember kése.
Akkor félj (hisz eljött a legnehezebb harc),
ha a boszorkányon vigyorog saját gonosz arcod!

Újévre

Búcsút intünk most egy újabb elszállt évnek,
Út volt, melynek kövei sokat mesélnek
Érdeméről, bukásokról, búról, boldogságról.
Kívánom, a következő fényt szüljön az árnyból!

Kállay Gyopár

Vakok vagytok és süketek

Járjon el vétket mondó szátok!
Ne mondjátok: *nem lehet!*
E becsmérlő átok ad csak nektek
gúnyos boldogságot.
Jobb lesz így!

Míg az elkeseredett szeretetés tart,
ármánytól füstölgő képetek csak vígad.
Epés hangotokat emberség nem fogja vissza,
habár mocskos szátok nem lesz többé tiszta,
ha jólesik, hát jólesik.

Csak a tökéletes percet lesik,
majd kígyónyelvük csípős nótát dalol,
bár felmentik magukat a felelősség alól,
szív nincs az álnok szó mögött.
Legalább lelketek táncot jár a búfelhő fölött.
Háttal állok, szembe szúrtok,
tudom, mit suttoztok, ha nem látlak.
De szemtől szembe, háttal hátnak
szavaitok nem találhatnak.

Míg gerince nincs a szállhatatlan szavaknak,
csirizként ragadnak
lelkem vékony papírlapjára.

Hát így vessétek a követ bűnös szájatokkal,
ítéljetelek, kérlek, a Megváltó helyett!
Ha már szembe velem nem foglaltok helyet,
hátamat a törös rosszindulat csípi, mint az ecet.
Lám, ha örömöm lelem, emészt titeket a bú,
persze csak addig tart ez a gúnyos háború.
Ha a mulandó vidámság fölé kerekedik kár,
Lecsap sasként az utálattal kiélezett bárd.

Máris gúnnal hahotázzátok nevem,
oly elevenen,
mint ahogy engem nem sirattatok soha.

Lám, sorotok nem oly mostoha,
hogy fájjon, mi másnak fáj.
Nem látjátok, hol a határ,
mert nem volt boldog akkor senki,
mikor a könnyek nem hagyták pihenni.
Sirasson akkor, kinek lelke tiszta,
nem nézek akkor vissza,
hogy ki szeret és ki nem.

Szerencsétlenségem a sírba elviszem
és megjátszom magam,
hát akkor mindig boldog vagyok.
Csak ne lássam azt a sok, gúnyos arcot.

Mellettem ezentúl csak az foglalhat helyet,
ki legalább annyira szeret,
hogy igaziból tud nevetni, ha kell.
Hát mindenki gyomláljon csak saját dudvát,
más kertjében virágot ne tépjen le.
Szívébe elültetve úgyszólván hervadásnak indul,
sötétben nem marad meg, mi fényre vágyik.
Nemhogy nem virágzik,
de elsatnyul az áljóság.

Ezt bezzeg nem lehet másra kenni,
de el, sajnos, el kell ismerni,
mindig lesz egy-két alak,
ki majd boldog lesz, ha én
boldogtalan.

Halálra ítétek

Hányattat minket a sors,
A gonosz, otromba sors.
Körtáncot jár a lélek körül,
majd mikor az agy végleg kiürül,
kést döf az óvatlan szívbe.
Hát mégis megérte?

Háza előterében édes az illat,
de mégis rögtön elillan,
mikor a bezárt ajtók
egyszerre mind kinyílnak,
s kizúdul a csüggedt értelem.
Hát ezt érdemlem?

Fáradt pár(j)ának átka
járja körbe a szétnyílt szárnyat,
mely nyikorogva újra csukva lesz.
A nyomorult túlságosan feszengett.
Hát nem szenvedett eleget?

Csalódott szürke köd ül meg,
s többé fel sem száll,
míg ki nem nyílik újra a két ajtószárny,
és a rozsda el nem tűnik.
Hát valaha megszűnik?

A lakatnak egyszer lehullik a vasa,
leomlanak a kőből összerakott
nehéz alak-falak.

Majd akkor vesszünk mind észre:
Mi sem vagyunk mások, mint halálra ítétek.

Kedves versem

Mottó: „Ki tudja, miért szeretek úgy egy kedves verset, hogy százszor is elolvasom?”

(Máté Péter)

Választásom most a Falu végén kurta kocsmá című Petőfi-versre esett. A közelgő ünnep, Petőfi Sándor születésének kétszáz éves évfordulója is befolyásolta, de ez a mű mindenképp benne van az általam kedvelt első száz költemény repertoárjában.

Falu végén kurta kocsmá

Falu végén kurta kocsmá,
Oda rúg ki a Szamosra,
Meg is látná magát benne,
Ha az éj nem közelegne.

Az éjszaka közeledik,
A világ lecsendesedik,
Pihen a komp, kikötötték,
Benne hallgat a sötétség.

De a kocsmá bezzeg hangos!
Munkálódik a cimbalmos,
A legények kurjogatnak,
Szinte reng belé az ablak.

„Kocsmárosné, aranyvirág,
Ide a legjobb borát,
Vén legyen, mint a nagyapám,
És tüzes, mint ifjú babám!

Húzd rá, cigány, húzzad jobban,
Táncolni való kedvem van,
Eltáncolom a pénzemet,
Kitáncolom a lelkemet!”

Bekopognak az ablakon:
„Ne zúgjatok olyan nagyon,
Azt üzeni az uraság,
Mert lefeküdt, alunni vágy.

„Ördög bújjék az uradba,
Te pedig menj a pokolba!...
Húzd rá, cigány, csak azért is,
Ha mindjárt az ingemért is!”

Megint jönnek, kopogtatnak:
„Csendesebben vigadjanak,
Isten áldja meg kendteket,
Szegény édesanyám beteg.”

Feleletet egyik sem ad,
Kihörpöntik boraikat,
Végét vetik a zenének
S hazamennek a legények.

(Szatmár, 1847. augusztus.)

Ez a látszólag egyszerű vers valójában nagyon mély érzéseket hordoz magában. Mély ellentéteket és gyökerekig hatoló együttérzést mutat meg az egyszerű emberek világából – a saját hangjukon szólaltatva meg őket.

A költő mesterien ábrázolja az érzelmek és érzések ellentétes és fokozatos felszínre törését.

A kezdő versszakok nem is drámára, hanem egy békés idillre engednek következtetni abból, ahogy Petőfi megjeleníti a tájat, a helyszínt és azt a végtelen nyugalmat, amiben „a világ lecsendesedik”, s még a sötétség is hallgat benne...

A kezdő sor, a „Falu végén kurta kocsmá”, szinte jelentéktelennek és csupán tájékoztató jellegűnek tűnik, de már sejteti, hogy itt többről lehet, többről lesz szó, mint egy elringató, csendes éjszakáról.

A harmadik versszak kezdő sora: „De a kocsmá bezzeg hangos” – minden kétséget eloszlat, és determinálja az este kimenetelét, ami biztosan nem a nyugalom és a békés csendet választja társául.

Egy kocsmái életkép tárul elénk, ahol magyar virtus szerint kissé kapatosan duhajkodnak az ivócimborák. Nincs ebben semmi erőszakosság, csupán felszabadult pillanatnyi gondtalanság, mely ártatlan hangoskodással, énekléssel, táncolással fokozódik.

A „Kocsmárosné, aranyvirág, ide a legjobb borát” cinkosan odavetett mondata is megerősíti ezt a jókedvű, de határokat át nem lépő mulatozás milyenségét, ami egyértelműsíti, hogy itt egymást kedvelő és ismerő emberek gyűlnek össze a „kurta”, tehát csak időszakosan nyitvatartó kocsmában.

Ha úgy tetszik, a kocsmában játszódó első két versszak akár párhuzamban is lehet a vers kezdő két versszakával, ami az idilli képet jelenti. Mert az első kép ugyan a csend és a nyugalom idillje, a második pedig a hangos, de önfeledt idill megtestesítője: a maguk módján mindkét jelenség idilli, és így e négy versszak ellentétes hangulata dacára egységet és egyensúlyt teremt.

Az ötödik versszak mindezek kiteljesedése, amikor az ital hatása már önmegvalósításra sarkallja a kocsmavendégeit, és a semmi nem drága, mert így mulat egy magyar úr mottóját követve eltáncolják a pénzüket, és kitáncolják a lelküket, mintha nem lenne holnap... A hangulat a tetőfokára hág a kocsmában, ami tulajdonképpen a versnek is a tetőpontja. Érezzük a felfokozott állapotból, ahogy haladunk versszakról versszakra, hogy ezt az önfeledt hangulatot valami biztosan megzavarja, mert ugyan párhuzamos a kép a vers eleji nyugalommal, ami az idillt illeti, de a költő érezteti a bújtatott konfliktust, mert ugyan idill ez a kocsmai jelenet is, de az ellentétek vonzása hosszú távon mégsem igaz.

A konfliktus az uraság szolgája képében érkezik, aki határozottan bekopog az ablakon, és átadja a parancsot. Egyértelmű felsőbbrendű gőg jelenik meg szavaiiban, és ellentmondást nem tűrő hangsúllyal veti oda az uraság távoli, ám biztos védelme alatt álló pozíciójából fakadóan.

Tökéletes jellemábrázolást kapunk erről a talpnyaló figuráról, aki szemtől szembe nem merne megszólalni, csak így, a biztos oltalom nyugalmától védve.

„Ördög bújjék az uradba” – jött az ösztönös válasz, melyet azért a foguk közt szűrtek ki a legények, hiszen kiszolgáltatottságuk okán nem akartak ujjat húzni a földesúrral. De a „Te pedig menj a pokolba!” – kiszólás már hangosan és célzottan talált célba, jelezve az úri szolga iránti megvetésüket.

A „csak azért is” egyértelmű kinyilatkoztatása az ilyen ember semmibe vételének. Közvetlen ellene láznak, valójában a uraságnak mondtak nemet, de így sokkal kisebb kockázattal, és tovább folytatják a mulatozást. Amikor azonban újra kopognak az ablakon, majd elhangzik a halk kérlelés, szavak nélkül, azonnal véget vetnek a mulatságnak, és hazatérnek.

Az utolsó versszak mutatja meg a magyar néplélek egyik jellemzőjét: az elesetteken való segítséget és az „egy vérből vagyunk” -ből táplálkozó, feltétel nélküli együttérzést, mely nem kérdőjelez meg semmit, és szavak nélkül is megértésre talál egymás lelkéhez. Az önazonosság igazolása ez, másokba beelátva, az identitás zsigeri együttállásával.

Számomra ez a vers a lelki tisztaság szimbóluma, ami az empátia, a humanizmus egyszerű és nemes gesztusaival mutat utat az erkölcsi útvesztők erdejében, hogy elvezessen minket a saját tisztásunkhoz és a forráshoz – amelyből ihatunk, s ha meg is részegít kissé minket e nedű, mint e vers szereplőit a jó bor, akkor is tudjuk, a helyes irányba megyünk tovább...

Íriszek (akril)

Pálné Onódi Judit

A parti fűz

Varga Katalin Napfényes nyár című festményéhez

Reszket a tó vize, pára a tájon
híd feszül rajta, aranyban ezüst
messze az ég, de a kékje a tóban
parton a bogrács, száll fel a füst

Itt van a nyár, hát készül a tábor
épül a sátor, pattog a tűz
nap sugarától bújna az ember
árnyát nyújtja a bús szemű fűz.

Varga Katalin

Kerámia-csodák

(Révész Jolika alkotásaihoz)

Mennyi szín és harmónia sugárzik a szemünkbe!
Kis manók és királylány, hogyan vegyük kezünkbe?
Királylánynak ragyog kerámia-arcocskája,
álmában a herceg fehér lovon várja.

– Gyertek, gyertek csodát látni,
meseházat kukucskálni!
Szobácskáit manók lakják,
pihenőhely sok-sok babzsák.

– Gyere, béka, bújj ide a gombakalap alá,
jön a gólya, ne lásson meg, hosszú csőre falánk!
– Nézzétek csak, jól látom? Lúdas Matyi integet,
kezével üzen nekünk titokzatos rejtjelet.

– Látod, mennyi csigavonal kanyarodik?
Alant, belül, csigabátyó panaszkodik.
– Nem látom vén szememmel a zöld fűszálak soka-
ságát,
de énekelni hallom a varázs rétek királylányát.

Királylány kezében pici békát szorongat,
óvatos, nem ad neki bátorító csókokat.
Meseházban babák, macik sorakoznak,
éjszaka egy mesehősről vitatkoznak.

A fű között két sünn lapul,
mosolyognak gyanútlanul.
Egyszer talán ők is lesznek kerámiadíszek!
Majd szólunk nektek, ha a sünök álma így lesz!

Varga Katalin

Mártélyi fák

(Tarnócziné Barabás Irén festményéhez)

Álmosan nyújtózkodnak a nyírfák,
ágaik a víztükrön ringatóznak.
A parton tücskök bújnak fű között,
levelükre ezüst csillám költözött.

Lombok rejtekében gerlepár bűg szerelmet,
túloldalon szarkapárok jóízűen nevetnek.
Közelben kavics csobban a tó kék tükrében,
távcsővel látni: kacsák úsznak serényen.

Hangyák futnak versenyt a fakéreg-útvesztőben,
amott egy harkály kopog piros színű fejkendőben.
– Egyiket sem látod, Jancsi, Pista, Böbe?
– Keressed csak! Nincsen? Jól elbújtak, ugye?

Kissné Matkó Gabriella

„Ej, haj, gyöngyvirág”

(Szenczy Istvánné: Gyöngyvirág csendélet című festményéhez)

„Ej, haj, gyöngyvirág”.
Áttetsző fény fátyolát
viseled, s törékeny alkatod
távolról integet egy
út szélén, lombos tölgy alatt,
majd vázába rendezve imbolyog
megannyi apró lámpás,
mit az idő meglopott.

„Ej, haj, gyöngyvirág”.
Érezd édes illatát,
mely elnyomni képes
minden otthagyt rémes
rossz szagot, gondolatot, bánatot,
s a látványba húzza magával,
ki megkongat egy harangot.

„Ej, haj, gyöngyvirág”.
Bús-komor, nagy szép világ,
megtévesztő formáival
gyorsan elillan, ki tavaszra vár.
Csak illatával hódít,
s szépsége, ha felragyog,
vigyázva érints,
mert vár még a holnapod!

Úton

(kisregény 9. rész)

1848. augusztus második felétől sorra alakultak a nemzetőr zászlóaljok. Augusztus 27-én négy nagy kerületi táborra vonták össze a jelentkezési pontokat: Pápa, Vác, Arad és Szolnok. Görgey Artúr Szolnokra került honvédőrnagyként. Szeptember 28-án a Csepel-szigetre rendelték.

1848. december 31-én Görgey utasítást kapott Kosuthtól, hogy csapatait Buda előtt vonja össze. Főhadiszállása Promontorra (Budafok) települt – a haditanács döntése értelmében.

1849. január 3-án reggel 8 órakor az osztrák sereg Jelasics horvát bán vezetésével elindult Tétény felé. Az Érd és Tétény közötti magaslatra érve 11 óra tájban szembe találkozott Zichy-dandár előcsapataival, és visszavonulásra kényszerítette. Látna ezt, a Vilmos-husárok legendás bátorságukhoz híven, az osztrák vértések oldalába támadtak, és megállították őket. Görgey Promontoron értesült a történeletről, és azonnal megkezdte hadrendjének felállítását. Támadásra készült, bár nem ő választotta ezt a helyszínt, de hadvezéri nagyságára utalt, hogy felismerte a helyzet döntő jelentőségét. Meg kellett állítani a Buda felé haladó osztrák sereget.

Az érdi csata délután fél három és három között kölcsönös ágyúzással kezdetét vette. Ekkor érkezett Görgeyhez a hír, (ami később hamisnak bizonyult) hogy az ellenség Érdnél átkelt a befagyott Dunán.

Görgey azzal, hogy megállította az osztrákokat 24 órás előnyt nyert, hogy tovább tudják folytatni a küzdelmet.

Hernold Zoltán 1848. augusztus végén jelentkezett Szolnokon Görgey Artúr táborába. Itt találkozott össze Fekete Imrével, akivel együtt dolgoztak a szerkesztőségben. Végigharcolták az akkor már tábornok Görgeyvel az összes csatát, mikor 1849. január 3-án azon a fagyos reggelen parancsot kaptak, hogy Érd felé közeledik egy osztrák csapat, indulnia kell a dandárnak.

Akkor már hónapok óta semmit nem tudott a családjáról. Ilyen közel Battához még rosszabb volt rágonolni, hogy fél óra alatt otthon lehetne. Kiszámolta, hogy a gyerek már pár hónapos lehet, de még azt sem tudja, fia vagy lánya született.

– Imre, itt ma csata lesz, ki tudja, ki marad életben.

Megkérlek valamire. Írtam a feleségemnek meg a szüleimnek, ha elesnék, vidd el nekik.

– Miből gondolod, hogy nem én maradok itt?

– Semmit nem gondolok, de minden megtörténhet. Az is, hogy mindketten itt maradunk, de meg is úszhatjuk.

További beszélgetésre már nem volt idő, mert megszólaltak az ágyúk. Nem tartott sokáig a csata, mert fél óra sem telt el, mikor híre jött, hogy nagyobb osztrák sereg kelt át a Dunán, vissza kell vonulni. Ez később nem bizonyult igaznak, ezért Imre keresni kezdte Zoltánt, akit szem elől tévesztett a csata hevében.

Magyarok, osztrákok holttesteit heverték szerteszét, de eszébe sem jutott, hogy köztük keresse. Hangosan szólongatta, mikor megpillantotta az ismerős szőke hajkoronát, amire Zoltán nagyon büszke volt. Hagyta megnőni olyan hosszúra, hogy hátul össze kellett fogni.

Arccal lefelé feküdt a földön mozdulatlanul.

1946. Dömös – Németország

Hernold János és testvére, Hernold Pál nem messze laktak egymáshoz. János házasság révén került ebbe a kis faluba, Dömösre. A felesége, Anna nem szeretett volna elköltözni, így aztán Pál is utánament a testvérének. A két lánytestvér, Mária és Krisztina a Csepel-szigeten maradt, ott is mentek férjhez. Mind ismerték a családi legendáriumot, hogy az 1600-as évek végén Bajorországból került a család magyar földre. Menekültek a nyomor, az éhínség elől.

Egy ilyen kis faluban mindenki ismeri egymást, tudja a származását, de a világháborúig nem foglalkoztak azzal, hogy ki honnan jött, kik voltak az ősei.

1941-ben a népszámláláskor nyilatkozni kellett, hogy milyen származásúnak vallják magukat. János és Pál is német nemzetiségűnek, német anyanyelvűnek vallotta magát, mert otthon kizárólag svábul beszéltek, ha magyarul szólaltak meg, érezni lehetett az akcentust még ennyi évszázad itt-lakás után is. Már külsőjük is elárulta származásukat, mindketten kétféle magaságukkal, szőke hajukkal, kék szemükkel messze kiváltak a tömegből.

Akkor 1941-ben még nem tudták, hogy német származásuk milyen következményekkel fog járni a háború után. A két Hernold-lánynak magyar lett a férje, így annak is vallották magukat. A háború alatt nem volt semmi gond a származásukkal, mert Magyarország a németek szövetségese volt, de utána már kimondták:

a németek, így a Magyarországon élő „svábok” kollektív bűnösségét.

1945 őszén már hallani lehetett kósza híreket, hogy a svábokat munkatáborba viszik, elveszik mindenüket, és kitelepítik Németországba.

– Hallottad, Pali, hogy mit beszélnek a faluban? Igaz lenne, hogy mindenünket elveszik, mert svábok vagyunk? Most lett vége a háborúnak, végigharcoltuk, és most mehetünk világgá?

– Ugyan már, Jani, nem kell mindent elhinni, amit a népek beszélnek. Annának ne is mondd, mert csak megijeszted azt a szegény asszonyt.

Hernold János hitte is, meg nem is, amit a testvére mondott, de azért igyekezett utánajárni a dolgoknak. Igaza is lett, mert egy napon összeírták a sváb származásúakat. Megkapták, hogy kinek kell menni Németországba. Fejenként 50 kg csomagot vihetnek, mindent, amiért megdolgoztak, nemcsak ők, de akiktől örökölték, mindent itt kell hagyni.

1946. január 19-én Hernold János, a felesége, Anna és Hernold Pál utoljára néztek vissza a házukra, majd egy teherautóval Budaörsre szállították őket. Az első Magyarországról induló transzportba kerültek, egy jéghideg marhavagonban hagyták el szülőföldjüket. Attól rettegetek, hogy Oroszországba viszik őket. A vagonra hatalmas fehér betűkkel ráírták: „Isten veled, hazánk”. Induláskor énekelték a magyar himnuszt.

Egy vagonban legalább negyven embert zártak össze, férfiakat, nőket, gyerekeket vegyesen. Anna iszonyú kínokat állt ki, mert életében nem szégyellte magát annyira, mint most. Elképzelni sem tudta, hogy más emberek, főleg férfiak előtt végezze a dolgát. Más asszonyok is ugyanígy voltak, ezért kitalálták, hogy ilyenkor bő szoknyáikkal eltakarják egymást. Egy vödör volt, abba piszkított mindenki. A férfiak fejszével lyukat vágtak a vagon aljába, ott öntötték ki.

Amikor Csehországon haladt át a szerelvény, még az ajtókat is zárva tartották. Azt ették, amit otthonról hoztak, vizet egy-egy állomáson szereztek, de csak inni. Másra nem volt lehetőség. Néha kaptak egy kevés marharépaevélből készült levest.

Kicsit megnyugodtak, hogy nem Oroszország, hanem Németország felé viszi őket a vonat. Ilyen embertelen körülmények között először határ menti felvevő táborokba kerültek. Itt mindenkit regisztráltak, felvették a legfontosabb adatokat.

A Vöröskereszt végezte az orvosi vizsgálatokat, mindenekelőtt a fertőtlenítést. Úgy gondolták, mindenféle betegséget, élősködőket hurcolnak be a menekültek, ezért DDT-porral végezték a „féregtelenítést” Csak ezután, ha mindent rendben találtak, állították ki a továbbjutáshoz szükséges menetlevelet és az igazolást, hogy egészségesek. Kaptak étkezési jegyet, ami legtöbbször pótkávéból és tejporból állt, használati tárgyakat is kölcsönöztek. Itt ha minden rendben volt, kevés ideig maradtak, barakk-táborokban elhelyezve. Rettenetes volt a zsúfoltság, de a vagonnál azért jobb volt.

János, Anna és Pali elsőre megkapták a menetlevelet. Elkerülték a betegségeket, habár Anna igen rossz lelkiállapotban volt. Ő nem szokott hozzá az ilyen kegyetlen körülményekhez, de a két férfi, akik végigharcolták a háborút, igen.

Sohasem gondolták volna, hogy ez lesz a fizetség, csak mert német származásúnak vallották magukat, ami igaz is volt, de ezért mindenüket elvesztették, és menekülniük kellett abból a hazából, amit ősük választottak maguknak, igaz, hogy akkor ide menekültek.

„Mi jó magyarok vagyunk” – mondogatták, de ez nem volt elég. János és Pali igyekezett mindent, amit lehetett, megtudni, hova fognak kerülni. Jóval később tudták meg, hogy hatalmas szerencsájükre, akik az első transzporttal jöttek, az amerikai zónába kerültek. A későbbiek az oroszba, ami több évtizedre meghatározta a sorsukat.

(folyt. köv.)

Horgász a Baránál (akril)

Helytörténeti séta Érd Óvárosában
– Ábel András szavai alapján lejegyezve

A Szapáry pincénél (felnőtt csoportoknak)

Most szakrális helynek tekintjük ezt az egész területet, Érd és Batta környékét. Egyrészt az Attila-legenda történelmi mítoszai, mondái miatt, másrészt pedig a fölöttünk lévő kastélyban történt események miatt. 1526-ban Mohácsra induláskor itt gyűjtöttek lelki erőt az akkori Szent György-templomban. Tomori Pál pálos szerzetes lévén valószínűleg ismerte a hely szakrális jellegét. Innen írták az utolsó segélykérő leveleket Európa fejedelmeihez és a római pápához.

Ide érkezik Lengyelországból a Gojanszki Lénárd lengyel főnemes által vezetett csapat, majd a tolnai táborban csatlakoztak a királyhoz.

A legújabb kutatások szerint nem három, hanem több napot töltöttek itt a királyi vendégek. Később a kastély tulajdonosai sokat tettek ezért a területért, kiemelendő az Illésházi család országépítő tevékenysége, de például a török után Nádor István is, országbíró lévén jelentős szerepet játszott a felvirágoztatásában. Gondolhatunk Batthyány Fülöp főhercegre is, aki utána lett az érdi birtok tulajdonosa, vagy a báró Sina Simonra, aki a kastély egyik szobáját átadta a beteg Bognár Mária Margit nővérnek, aki ott is halt meg. Péter Kerkai Jenő volt még, aki sokat tett a kastélyért és környékéért. Ő volt a magyar keresztény demokrácia megalapítója és a KALOT népfőiskola megszervezője, lelki támasza.

Hogy ennek az épületnek miért kellett elpusztulnia? 1919-ben a kommün félig tönkreteszi az országot, aztán bekövetkezik Trianon.

Összeülnek a keresztényvezetők: a katolikusok részéről Prohászka Ottokár, a reformátusok részéről Ravasz László, az evangélikusokat Ordas Lajos képviseli.

Megállapítják, hogy Budapest és az ország nagy része szellemileg veszendőben van.

Úgy gondolták, hogy száz évig így lesz még, és Budapest köré ki kell építeni egy keresztény gyűrűt.

Így alakul ki a reformátusok részéről Cegléd, Nagykőrös, a katolikusok részéről Zsámbék, Vác és Érd. Az evangélikusok pedig a Fasorral Budapest szívében fejtik ki tevékenységüket.

Aztán Érd lett a legerősebb, ugyanis Trianonkor ideköltözik a Felvidékről menekülve a jezsuita rend – páter Müller Fülöp vezetésével. Ő Ferenc Józsefnek a gyóntatója volt, így szinte naprakész volt az európai

politikai eseményekből, jelenről, múltból, jövőről. Aztán a Felvidék visszacsatolása után ők visszamentek Nagyszombatra.

Átadják az érdi kastélyt a Szalézi Szent Ferenc leánya-iról elnevezett vizitációs rendnek, akik továbbadják a KALOT népfőiskolának. Akkor kezdett virágozni a keresztény egyházak kultúrája, amit fél Európa nem igazán nézett jó szemmel.

A KALOT országos központtá válik. Ekkor kerül Érd a Károlyiak kezébe.

Elkezdődött a parcellázás. Az óvárosi értelmiség szinte közelharcot vív a Károlyi-uradalommal: 1930-ig tervezték a szakrális helybemutató kialakítását.

Ennek egyik része volt, hogy villanyvasút létesüljön Budapest és Székesfehérvár között, amely összeköti a történelmi látványosságokat.

Ebben az időszakban alakul ki az érdi reptér, ahol Magyarország legjobb pilótáit képezték ki – Almássy gróftól Endreszékig. Kijár ide Rubik Ernő, Szentgyörgyi Albert és még sokan mások, akik rengeteget tettek az országért.

A II. világháborúban a kastély belövést kap, az oroszok tábori kórháznak használták.

Azért is szakrális hely ez, mert a bombázások idején a pincerendszerbe menekítették a kórházat. Sok szenvedés és halál kötődik ezekhez a folyosókhoz.

Majd beüvegezve, kimeszelve itt hagyták a kastélyt. Ezután nemkívánatos elemekkel lett tele, a gazdatiszti ház is. Egyre romlott az állaga.

Az 1970-es években kihozták a tervet: 7,5 millióba került volna a kastély rendbehozatala. Az akkori tanácstagság 90 %-a megszavazta, hogy kulturális központ legyen. A párt azonban életveszélyesnek nyilvánította, a bentlakóktól 11 csökkentett minőségű lakással szabadultak meg, aztán lebontották az épületet.

A jelszó az volt, hogy vesszen a burzsoá reakció minden formája Ófaluban.

(folyt. köv.)

Forrás: 1026. Sz. Szent László Király Cserkészcsapat – Németh István

Csuka Zoltán szabadkai évei

Csuka Zoltán 1906 és 1911 között élt Szabadkán, gyermekéveinek egy részét töltötte a „boros, bús, lomha Bácskában.” Mindig szívesen emlékezett vissza ezekre az időre, amelyek családját, gyermekkorát jutatták eszébe, s amelyeket a *Vén Szabadka, áldalak* című, a szabadkai Életjel kiadásában megjelent kis kötetben elevenített fel.

Az alábbi írásban azokat a szabadkai helyszíneket mutatom be, amelyek Szabadka és Érd közös költőjéhez, fordítójához, Csuka Zoltánhoz kapcsolódnak.

Szabadka a dualizmus korában élte fénykorát. Lakossága szerint a Magyar Királyság harmadik legnépesebb városa volt, a közel százezer lakos többsége szláv anyanyelvű volt: bunyevácok, horvátok, szerbek. A város nemcsak lakosságát tekintve volt benne az első háromban, Szabadkán volt a legnagyobb a gyermekhalandóság, a tüdőbetegek és az öngyilkosok száma is. Csuka így emlékezett erre: *Gyermekkori játékaimat az a világ s a Zombori úti temetőben látott, circumdederuntos temetések töltötték meg fantáziával.*

Ezekben az évtizedekben épültek azok a bérpaloták és házak, amelyek ma is meghatározzák a város hangulatát, ekkor alakultak intézményei, a könyvtár, a zenede, s kapott otthont Szerbia legrégebbi, 1747-ben alapított gimnáziuma, melyben költőnk is eltöltött pár hónapot. A város nevezetes szecessziós épületei, a zsinagóga és a városháza is abban a pár évben épül, amikor Csukáék szabadkai lakosok voltak

Ott voltak az országos vásárok csodálatosan szép és színes napjai; ilyenkor felbolydult az egész város, és nemcsak a nagyvásártér fehérlett a sátraktól és a rengeteg felhajtott állattól, nyerítő lovaktól, keservesen bőgő borjaktól, hanem még a Zombori út is, végestelen-végig.

Vásárkor mindig akadt egy-egy vándorcirkusz is, amelynek csodálatos világába bekukkantani mennyei élvezet volt. Különösen a »műlovarnöket« szerettem, amint lenge kis tüllszoknyában körülrepülték a köröndöt.

Vásárkor mindig akadt egy-egy vándorcirkusz is, amelynek csodálatos világába bekukkantani mennyei élvezet volt. Különösen a »műlovarnöket« szerettem, amint lenge kis tüllszoknyában körülrepülték a köröndöt.

A család, a szülők és három gyermekük, Karcsi, Bözsi és Zoltán a pénzügyőr családfenntartó munkája miatt gyakran váltottak lakhelyet. Szabadkára 1906-ban érkeztek, amikor a legfiatalabb Csuka ötéves volt.

Szabadka nagyváros volt, s nekem a legnagyobb csodát a piros színű villamos jelentette, amely ott futott el nagy csilingeléssel házunk és a Teréz-templom között a Zombori úti temető felé, avagy fordítva, a belváros irányába. A sárga keramitkockákkal kirakott Zombori út, mint széles folyam terült el a Bájics-ház és a Teréz-templom közt, s a túlsó oldalon futottak ide-oda a piros villamosok, amelyek a palicsi pótkocsit csak a Krécsy-féle kitérőig hozták, mert erre felé már nem volt olyan sok utas, mint azon túl, Palics felé.

Első lakhelyük, a fenti idézetben is említett Grgo Baić lakóháza a Zombori úton, közvetlenül a Szent Teréz-székesegyház mellett még ma is megtalálható. Ők a hátsó lakásban éltek, az utcai fronton Sztrókay Kálmán író, újságíró, műfordító, a magyar természettudományos és műszaki ismeretterjesztő irodalom jeles alakjának szülei laktak. Csuka látásból ismerte, megszólítani azonban sosem merte őket.

A Teréz-templom közelsége még félelemmel töltötte el a kisfiút: Ha a keramitkockák sárga folyóján átkeltem, mindig álmélkodva néztem fel a felhőkig érő tornyokra, s borzongó tisztelettel bámultam a bátyámat, ha barátjaival együtt eltűnt a toronyajtó félhomályában, a baglyok és denevérek titokzatos világában. Emlékezetemben úgy él ez a hatalmas, kéttornyú templom, mint a párizsi Notre Dame vulgáris, bácskai kiadása ott lenn, a zsinoros bácskai fekete földek és a Duna-Tisza közti homok ölelésében.

A család idővel a Zombori útról a város központjába költözött, a Korzó sarkán található Prokesch-házba. A hatalmas bérpalota építése Szabadka egyik legkiemelkedőbb vállalkozójához, Prokesch Mihályhoz kötődik. Több bérpalotája is volt a városban, mind-egyiket Koczka Géza tervezte, s mindegyik neoreneszansz stílusban épült. A ma műemlékvédelem alatt álló, az egykori Mária Terézia parkra néző épület 1888-ban épült, és a legtöbb lakása mindössze kétszobás volt. A földszintet üzletek foglalták el. Hogyan emlékezik Csuka erre az otthonára?

Nekünk, a Prokesch-ház gyerekeinek néha el sem kellett mennünk hazulról, ha éppen csónakázni szottyant kedvünk; a hatalmas, emeletes Prokesch-ház pincéjének boltívei alatt csaknem minden tavasszal vagy esős ősszel felfakadt a talajvíz; ilyenkor csónakba, illetve teknőbe lehetett szállni, és lúdbőrző háttal bejárhattuk a terjedelmes pince sötétlő zezugait.

tam, verekedni sose tudtam, szívbillentyű-tágulásom sok bajt okozott, olyan szívszúrásokat kaptam, hogy elállt a lélegzetem, s percekig tartott, amíg magamhoz

tértem, és újra levegőhöz jutottam. Tanítóm, egy tagbaszakadt, nagy bajuszú, mészároslegényre emlékeztető úriember volt, aki úgy tette fel a kérdéseket, mint ahogy fél évszázaddal később a detektívek igyekeztek képzelt bűneimről faggatni, és így nem csoda, ha minden egyes »feleltetés« valóságos kinszenvedést, halálos rémületet váltott ki belőlem.

Amikor kiderült, hogy a kisfiú szorong az iskolában, szülei átírták a közelebb található zsidóiskolába, ahova felekezettől függetlenül járhattak

a gyerekek. Már itt elkezdődött Csuka irodalomhoz és szerkesztéshez fűződő lelkesedése. Ahogy önéletrajzában fogalmaz:

Lapszerkesztői ambícióim meglehetősen korán ébredtek bennem; negyedik elemista voltam, amikor első — kézzel írott — lapomat szerkesztettem és írtam, a lap — ma is meglehetősen rejtélyesnek tetsző címe ez volt: Rókus

Csukáék reformátusok voltak, ehhez a felekezethez tartozott abban az időben a legkevesebb vallásgyakorló, a szabadkaiak döntő többsége római katolikus, emellett voltak még ortodoxok, zsidók, evangélikusok és görög keletiek.

Csuka Zoltán családja minden vasárnap eljárt a zárda mellett található református templomba, amely épületet a második világháború után lebontottak.

Nem is templom volt az a szó szoros értelmében, csak egy nagy udvar közepén álló kicsiny imaház, az apácazárda közvetlen szomszédságában. Helyén ma a szomszédos iskola – a valamikori zárda – udvara található. A család és a lelkész közötti kapcsolatról az alábbi emlék tanúskodik:

Mielőtt elutaztunk volna, apám kézen fogott, és elvitt Barsy tiszteletes úrhoz, hogy elbúcsúzzunk tőle. Ünnepeles pillanatok voltak, a tiszteletes úr lelkemre kötötte, hogy Topánfalván is olyan szorgalmas legyek, mint Szabadkán voltam, aztán lehajolt hozzám, és én homlokomon éreztem a hatalmas prédikátori bajuszt és az atyai csókot.

A szabadkai városi főgimnázium gyökerei az 1747-es latin iskoláig nyúlnak vissza. Ez Szerbia legrégebb középiskolája. Az épület abban az évben nyitotta meg kapuit, amikor Csukáék Szabadkára költöztek. Az igazgatói posztot Kosztolányi Dezső apja, a matematika-fizika szakos tanár, Kosztolányi Ár-

pád töltötte be, aki híres volt szigoráról.

Az 1911/12-es tanév évkönyvéből megtudhatjuk, hogy Csukának olyan tanárai voltak, mint a Csáth Gézával egyetemre járó Szabó Batancs István, emellett költőnk folytatta az elemi iskolában megkezdett irodalmi tevékenységét: *Ekkor már kezdtem verseket faragni, sőt gimnazista koromban egy pályázaton is részt vettem, mégpedig sikerrel.* Az alsó osztályba járók mindössze egyetlen pályázaton vehettek részt: Széchenyi István reformeszméi a Hitel alapján, hét pályaművet említ az évkönyv, neveket azonban nem. Csuka azonban mindössze egy évet töltött el az intézményben, mert mint ahogyan írja:

Egy téli napon aztán nem bírtam tovább, megfáztam, dobhártyagyulladás kaptam, és a szívem annyira szúrt, hogy alig tudtam felkelni az ágyból. Török doktor úr akkor azt mondta apámnak, hogy sürgősen ki kell vennie az iskolából, mert a szívem nem bírja a lépcsőket, s nem is ajánlatos, hogy a gyerekek közé járjak, mert a tüdőcsúcshurutból tüdővész is lehet.

A várost villamos kötötte össze a közeli Palicsfürdővel, s a tehetős szabadkai lakosok a nyarakat a közeli nyaralóhely bérelt villáiban töltötték.

Palicsfürdő, persze, éppúgy hozzátartozott ehhez a régi, múltba merült Szabadkához, mint szalonna a

mindennapi kenyérhez. Mert kenyér volt mindennap, de a szalonna már egy kicsit ünnepi jelenség volt a békebeli szegényember életében. Szabadka, a nagy, poros alföldi város vasárnaponként és ünnepnaponként kinyújtózott, az emberek ezrei és tízezrei megrohanták a villamosokat, amelyek ilyenkor pótkocsikkal és párosával hordták ki a forró levegőjű város népét a »tündéri titkok tiszta tükre« mellé.

1911 – Csukáék utolsó szabadkai – nyarát a család Palicsfürdőn töltötte. Csuka Zoltán visszaemlékezése szerint apja a Linser-villát bérelte ki a homoki szőlők közelében, s ők onnan járogattak le a tóra fürödni.

Kosztolányi Dezsővel, akivel pár évig egy városban élt, Szabadkán nem találkozott, később azonban Csuka felkereste őt budai otthonában.

Kicsit megilletődve csengettem be a kis budai földszintes ház kapuján. Váratlanul közvetlen és kedves fogadtatásra találtam, s mivel a könyvem már megjelent, felajánlotta, hogy legalább utólag ír néhány mondatot, s feljogosít, hogy tétessem rá a kötetre, szalagként. A pontos szövegre már nem emlékszem, csupán az utolsó mondatra, amely így hangzott: »Csuka Zoltán költő és ember«.

Szabadkán nem jelzi emléktábla azokat a helyeket, ahol Csuka Zoltán élt, hiszen irodalmi sikerei nem ehhez a városhoz köthetőek. Mivel azonban itt töltötte gyermekéveit, élményei, az itt szerzett tapasztalatok, kezdődő irodalmi érdeklődése meghatározták életét és munkásságát.

Több mint hatvan év irdatlan messzeségéből visszatekintve valahogy úgy látom szabadkai gyermekkoromat, mint ahogy a Föld körül keringő Szaljut űrállomás legénysége a mélység szakadékaiból felködülő hazáját láthatja.

Az idézetek és a családi képek Csuka Zoltán *Vén Szabadka, áldalak* című kötetéből valók. (Életjel Kiadó, Szabadka, 1971)

Hicsik Dóra

a Szabadkai Városi Múzeum könyvtárosa

Példázatok és látomások
Petőfi Sándor költészetében

(Elhangzott a Petőfi Sándor 200. születésnapjára rendezett konferencián 2022. nov. 9-én a Érdi Vörösmarty Mihály Gimnáziumban)

A szerelmes költők versei tele vannak virágokkal. „Jó illatú piros rózsám”, „gyönyörű kis tulipán”, „kertem százszorszépét kebeledre tűzöm” stb. Csupa virágének, amit a szerelmes költők ihlete terem. Ilyen módon a prófétikus költői magatartás is létrehozza a maga jellegzetes nyelvi jegyeit. Petőfi (aki azért szerelmes is volt általában) tisztában volt lelkületének prófétikus jellegével is.

„Megjött az idő, / Mit láta prófétai lelkem előre, / S még több, ami jó, / Mit még ad az Isten, a nemzetek öre... (1848. Pest, június)

De ilyet is leír: „Lelkem Illés próféta, / A mennybe száll a / dicsőség lángszekerén”.

A „legprófétaiabb” verse A XIX.század költői, bármennyire ellentmond ez az állítás a látszatnak. Ugyanis a próféta legfőbb ismérve nem a jövődőlés, hanem Isten aktuális akaratának megalkuvás nélküli, hű közvetítése a választottak felé.

„Újabb időkben isten ilyen / Lángoszlopoknak rendelé / A költöket, hogy ők vezessék / A népet Kánaán felé.”
Kulcskifejezés: „...isten...rendelé a költöket...”

Tehát Isten akaratának közvetítése, amit ő ír, tesz. A harmadik strófa a végsőkig kitartó szolgálati hűségről szól: „Előre hát mind, aki költő stb. ugye, ismerős? – 'A szolgálati hűség a végsőkig' – szintén ott van a prófétai ismérvek között. Harmadjára: Nincsen próféta hamis próféta nélkül a Bibliában: Jeremiás ellenfele – Hananiás (főpap és hamis próféta), aki azt mondja: „Békesség, békesség! – De nincs békesség” A babiloni fogság előtt harsogott békességet, amikor Isten sokszor kinyilvánított üzenete az volt (Jeremiás által), hogy Nabukodonozor támadása bekövetkezik Izráel bűnei miatt, és ez már nem fog változni. A szabadulás egyetlen útja: a babiloni fogságot el kell fogadni.

Mikeásnak is megvoltak a biztos győzelmet jövendő-lő ellenprófétái, amikor pedig a harctól tartózkodni

kellett volna. Illés egyenesen a Baál prófétáival küzdött, Mózes az egyiptomi varázslókkal párbajozott. Egy darabig tudták majmolni Mózeset, de egy idő után már nem.

A hamis próféták veszedelmes ellenfelek. Az ilyen emberek az önimádatot gyakorolják, gyakorolták. Nem képesek üldözéseket szenvedni üzeneteik igazságáért. Népszerűségre, jó életre törekedtek, és ennek megfelelően prófétáltak.

„Ha majd a bőség kosarából...Ha majd a jognak asztalánál...Ha majd a szellem napvilága...” stb. Jelentős prófétai nyelvi forma az úgynevezett 'feltételes prófécia'. Ha majd bizonyos feltételek teljesülnek, akkor következik be, válik valósággá a remélt jó üzenet. .. Az 'Egy gondolat bánt engemet' címűben is jelen van ez a forma: „Ha majd minden rabszolganép / Jármát megúnva síkra lép...” stb.

A VILÁGSZABADSÁGÉRT. Megvan tehát az értelmes cél. Az első Petőfi kritikai kiadás Petőfi egyedi, zseniális szóalkotásának tartja a „világszabadságot”. De a Petőfi Irodalmi Múzeum adatárában megtalálható, hogy 1832-ben Kisfaludy Károly folyóirata, a Jelenkor leírta már ezt a szót így, La Fayette márkihoz kötve. Ilyen módon nem lehetett Petőfi szóalkotása.

A címnek és egyben a vers első mondatának különleges nyomatéka van. Segít a retorikai szempont: Mert tételmondat. A vers egy bizonyos részének legfontosabb mondata tartalmilag. A két példázatos rész közötti ellentételezés („ne ily halált adj, Istenem” stb.) is inkább retorikai (szónoki) természetű, mint stilisztikai. A példázatok közül most egyet emelek ki: „Legyek kőszirt, mit a hegyről a völgybe / Eget-földet rázó mennydörgés dönt le...”

Előre bocsátom: ez ún. szinkronizmus Dániel próféta hasonló sorait mellé téve. Szinkronizmus: Egymástól függetlenül ugyanazon tárgyat hasonló nyelvi megoldással fejezni ki.

„Nézed vala, amíg egy kő leszakada kéz érintése nélkül, és letöré azt az állóképet vas- és cseréplábairól, és darabokra zúzá azokat.”(Dániel 2.34) „Minthogy láttad, hogy a hegyről kő szakad vala le kéz érintése nélkül, és szétzúzá a vasat, rezet, cserepet, ezüstöt és aranyat: a nagy Isten jelentette meg a királynak, ami majd ezután leszen, és igaz az álom, és bizonyos annak értelme...”(Dániel 2.45)

A hegyről leszakadó kőszikla kéz érintése nélkül az Ószövetség mai rabbinikus értelmezése szerint is Messiás jelkép. De vigyázzunk! Jézus Krisztus is annak tartja! A Máté evangéliuma szőlőműves példázata is visszahivatkozik rá. Jézus épp bekövetkezendő áldozatáról mondja ezt a szőlőműves példázatban a farizeusok és főpapok ellen: „Soha nem olvastátok az írásokban: Amely követ az építők megvetettek, az lett a szegletnek feje; az Úrtól lett ez, és csodálatos a mi szemünk előtt.” A 118.zsoltár 22-23. versét idézi itt Jézus. Továbbá: „És aki e kőre esik, szétzúvatik, akire pedig ez esik reá, szétmorzsolja azt.”(Máté 21.42; 44) És a Szentírás még itt azokat az igehelyeket adja meg konkordanciaként (Dániel 2.34-35; 45-47), melyek a hegyről leszakadó kőszikla képét részletezik. Filológiaiailag nem dönthető el, hogy Jézus maga is erre utal példázatának ebben a részében, mint ahogy a 118. zsoltár esetében biztos, vagy az utókor emelte ki ezt a megfelelést?

A próféciát a közvetlen hallás jellemzi. Az apokaliptikát az álom vagy látomás. Az Egy gondolat bánt engemet második fele olvasható feltételes próféciaként is („Ha majd minden rabszolganép...”stb., és látomás is egyben. Erőteljes benne mind a vizuális elem (pirosuló arc, pirosuló zászló, a zászlóra írt jelszó), mind az akusztikus (trombita hangja, az ágyúdörej). Szóval egyben olyan is, amilyenek egy látomásnak lennie kell.

Néhány szó még Petőfi látomásairól: Nem nyújtózkodik tovább, mint ameddig a takarója ér. „A nyomorú ésszék” mondja Világosságot című versében: „Nem kérlek én, hogy átvilágíts / A másvilágnak fátyolán / A szemfedőn... / Csak mondd meg, hogy mi vagyok, / S miért vagyok?

Érdemes szem előtt tartanunk ezt, ha bepillantunk Petőfi látomásainak világába. Tehát mindaz, amit nézünk Petőfi költői világában, az egy stilizált próféta szerep, nem a transzcendentális határok feszegetése. Jobb, hitelesebb a jelkép, ha próféta szerepben a prófétaakra is jellemző nyelvi megoldásokat is használ.

Vegyük sorra a látomásokat: A XIX. század költői-ben is van: „Virágkötél, selyempárna” – Aki a saját temetését látja (halálközeli élmények elbeszélésében is találkozunk vele), az még innen van. Nem is igazi látomás. Levél Várady Antalhoz:

„Ez nagyszerű, de véres kor leszen. /És úgyis illik, hogy véres legyen!... / Már vízözön volt, most egy vérözön kell, /Hogy megtisztuljon a világ e szennytől, / Amely fölötte meggyülekezék, / Egy vérözön kell!, és ha az lefolyt majd, / A megmosdott föld tiszta szép leend, / És lakni fognak emberek fölötte, / Hasonlítók az isten képéhez.”

Tulajdonképpen fogalmi, hétköznapi, verbális közlése, hogy a világ szennyét vérözön fogja lemosni, utána mondhatja azt el az ember, hogy hasonlít isten képéhez. Absztraktumokkal operáló, hétköznapi közlésként hat.

Az 'Ítélet' nagyjából követi a János Jelenések könyvének úgymond gondolatmenetét, és költői képekben is gazdagabb, jobban meglátszik, észrevehetőbb benne, hogy az apokalipszis irodalmi műfaj (is). „Az emberiség története vérfolyam...vértengerbe szakad majd a vér hosszú folyója...s mostani béke sírcsend...mely a földrendítő mennydörgést szokta előzni...a háború Istene (a veres lovas) újra felveszi páncélját, kardját, végigszáguld a világon. Győzni fog itt a jó. De legelső nagy diadalma vértengerbe kerül... Mindegy. Ez lesz az ítélet...s ezután kezdődik az élet, / Az örök üdvösség; s érette a mennybe röplünk / Nem lesz szükég, mert a menny fog a földre leszállni.”(Pest 1847. április.)

„Kivonatos” összefoglalása az Ítélet című versnek. Érdemes egymás mellé tenni az 'Ítélet' és a János jelenések könyvének néhány motívumát. 'A mostani béke csak sírcsend' – „és mikor felnyitotta a hetedik pecsétet, lőn nagy csendesség a mennyben, mintegy fél óráig.(Jelenések 8.1) 'A háború Istene újra felveszi páncélját, kardját markába szorítva '...És előjőve egy másik, veres ló, és aki azon üle, megadaték annak, hogy a békességet elvegye a földről, és hogy az emberek egymást öljék; és adaték annak egy nagy kard.”(Jelenések 6.4) 'A népeket eldöntő viadalon, Győzni fog itt a jó' – Ez a Jelenésekben az 'Armageddon'(Jelenések 16.16) Armageddon „mindenható Isten ama nagy napjának viadala (Jelenések 16.14) 'Ez lesz az Ítélet s ezután kezdődik az élet' – 'Az örök üdvösség; s érette mennybe röplünk...' „S én, János, látám a szent várost, az új Jeruzsálemet, amely az Istentől szálla alá a mennyből, elkészítve, mint egy férje számára felékesített menyasszony.”(Jelenések 21.2) – Új ég, új föld, új Jeruzsálem – Ez a mennyből alászállt Jeruzsálem.

A vértenger és a vérözön: Petőfi nagy láttató erővel ecseteli ezt. Egyrészt érzékelteti, hogy képes, hajlandó szembenézni a valósággal. Másrészt az ilyen képek rettenetesekek, félelmetesekek, és a jóakarátú, jó-érzésű humanista elhatárolódik tőlük. Nagy feladvány! Még Dávid király sem építhetett templomot, mert sok vért ontott. De találunk olyat is a Jelenések könyvében: „Igaz vagy, Uram, aki vagy, és aki vállal, te Szent, hogy ezeket ítélted: Mivel, hogy szentek és próféták vérét ontották, vért adál nekik inni, mert méltók arra... (Jelenések 16.5-6) Jól van, Uram, mindenható Isten, igazak és igazságosak a te ítéleteid. (Jelenések 16.17)

A bibliai Újszövetségnek (melynek a János Jelenések is kánoni része) van egy olyan tulajdonsága, hogy a hitben élőknek az ilyen jellegű képek is kegyelmet és vigasztalást hirdetnek. Szintizsma hermeneutika! Együtt csináljuk a műalkotást! Mi van a befogadó lelkében? Könnyen lehet, hogyha valakik belevágnak az Új világ megvalósításába – vértenger lesz belőle! Mások meg azt mondhatják: Igazán ítéltél, Uram! Értitek-e mindezeket? Törekedjete rá! Mert a látomásokban közellévő magyarázó angyal: Petőfi Sándor.

Heltai Bálint

a Magyar Irodalomtörténeti Társaság Pest Megyei Tagozatának vezetője

Mediterrán lámpás (olaj)

Szomjazó csillagmezők

Baka Györgyi költészetéről

Baka Györgyi most megjelent kötete válogatás hét korábbi kötetéből. Hét. Véletlen? Aligha. A hét jelentéssel teli szám. Egy helyütt azt olvastam, hogy aki a hetes jegyébe tartozik, az nagyon emelkedett utat jár be, amelyet a spiritualitás, a nagy és önzetlen sikerek, barátságok, jelentőségteljes találkozások, tudományok, de egyben az élettől és haláltól való félelem jellemez. Jól illik Baka Györgyi költészetére is ez a mondat, talán azzal a kommentárral, hogy az élettől és a haláltól félelem rá egyáltalán nem jellemző. Semmi sincs a verseiben a hétköznapi ember halálfélelméből, hacsak nem úgy, miként az istenfélelem szavunkban is használjuk. Hiszen örökkévalóság van, megnyíló idő és a szeretet világossága.

Baka Györgyi versei gyönyörűek! Szabad versek, ugyanakkor szigorúan megformáltak, mégis szinte szívja be az embert a könnyedségük. Színes virágos mező, a színek ezerféle árnyalata, a mező ezerféle virága határozza meg képi világát. Azonban nem impresszionista reprodukciók, nem szépülő női versek, hanem a lélek kivetülései. A természet nála a lélek rezduléseinek kerete, amit a lélek mélysége tesz költészetté.

A lélek mélységét súlyos gyermekkori traumák mélyítették el, amikbe bepillantást adnak a Gyermekkorom madárszíve kötetének versei. Életre szóló traumáinktól nem tudunk szabadulni, de Györgyi képes volt át-szellemíteni és ezáltal óriási lelki élményt adni. Nem a fájdalom egyszerű megosztásával, hanem felemelésével. A címadó vers könnyed indító sorai a létezés olyan mély megéléséhez vezetnek, amikor minden Eggyé válik, teljes feloldódáshoz a „létegyiségben”, amikor „semmi leszek és minden”. A lélek csendje megszólal, versei imává csendesülnek, Ő szól hozzánk, a vágyott elérhetetlen.

Fülep Lajos felismerése volt, hogy minden nagy művészetnek metafizikai alapja van, és ez Európában nem más, mint a kereszténység. Ma már nincs belefeledkezés a vallásba, már csak a gyermekkori élmények gyertyafényei léteznek. Nincs közösség, nincs sodródás, az utat mindenkinek egyénileg kell megtalálni. Györgyi szüntelen keresésben van, Istent keresi

a grábóci vagy a prevlakai kolostorban, a kertben és a zsúfolt szobában. Nem keresnél, ha már meg nem találtál volna – szoktuk Rilke ezen mondatát idézni, és Györgyre különösen áll, szinte mindenütt meg is érinti a jelenléte. De élményei nemcsak helyekhez kötődnek, nemcsak mindenütt keres: keresi a keresőket, a megigazultakat, az alkotókat, a teremtőket. És megszólítja őket. Megszólítja Kirkegaard-t és Hamvas Bélát, Henri Boulad-ot és Miklóssy Endrét, Tarkovszkijt és József Attilát, nem feledve Mózes atyát. Megszólítja és párbeszédbe vonja őket. Azokat, akik a legmagasabbra emelkedtek.

Ők alkotják Györgyi szellemi horizontját. Györgyi a keresőkkel együtt keres, versei könyörgések a végtelen ragyogás iránt, tudva, hogy az út fájdalmas, az igazságon, a tisztaságon, a szereteten keresztül vezet, és hogy a végtelen megpillantása, az öröm csak kivételes ajándék. Misztikus költőnek mondanánk, de hát verseiben tobzódik a táj, két lábbal a földön áll, él és lüktet a valóság, ragyog a lélek ezer arca.

Györgyi földi ember is. Versei hallatlan érzékiek, a vágyódás, a sóvárgás, a kitárulkozás az érzékiséget magas hőfokra emeli. Keresztes Szent János Lobogó Istenszeretetéhez hasonlóan a testi és a szellemi gyönyör szétválaszthatatlanul kavarg a verseiben, talán nem is szétválaszthatóan, hiszen a misztikus egyesülés élménye mindent képzeletet felülmúl. Mélység és magasság váltja egymást összefonódva.

Rajongott mesterei, különösen Nagy Gáspár és Szabados György a legmagasabb szellemi nívót tűzték ki önmaguk és a magyarság elé, a szabadságot, az igazmondást, az áldozatot, azaz a kereszténység értékeit. A törekvés iránya egyértelmű: felfelé. Emeljétek fel a fejeteket, olvassuk Lukács evangéliumában, emeljétek fel a szíveteket, halljuk a szertartáson. Györgyi versei ezt a szentenciát teljesítik be, felemelik szívünket, felemelnek bennünket.

Vele együtt „újjászületni vágyunk
önmagunkat odaadni egészen,
kis és nagy sebeken át
megnyílni a belső végtelennek!”

Szaló Péter
urbanista

Rajzok, festmények **a grafológus szemével – röviden**

Minden alkotás megvalósítása összetett folyamat eredménye. A szem, a kéz és az agy összehangolt munkájával születnek azok a csodálatos remekművek, amelyeket mindenki ismer.

Kovács Margit kerámiái, Munkácsy Mihály festményei, Bartók Béla zeneművei...

Ami az agyban megszületik, azt fűszerezi a lelki érzéseink összessége, a kezünk pedig megvalósítja valamilyen eszközzel papírra, vászonra, agyagba, fába, fémbe történő formálással.

A fiatalok egy idő után – mindenki más korban – egyéni írásmódot produkálnak. Emiatt nincsen két egyforma írás, rajz, festmény, így ezek a szellemi termékek olyan egyéni jellegzetességeket mutatnak, amelyeket aláírás nélkül is megkülönböztethetünk. Ha nem így történe, akkor az írás-szakértők munkája nem lenne érdemleges, perdöntő.

A grafológus az írások, rajzok, alkotások elemzésekor először a minőségi jegyeket vizsgálja. Ilyen jellemzők a harmónia és annak hiánya, a spontán vagy mesterkéltnél való vonalvezetés, a mozgás és forma viszonya, az arányosság és ritmus.

A harmónia és diszharmónia átfogó jegyei sokat segítenek a grafológusnak már az első rátekintés esetén is. A harmónia összetett jelenség. Tartalmazza a színeket, a formákat, az arányosságot is.

A színek harmóniája, összhangja sokat elárul az alkotó gondolkodásmódjáról, lelki világáról, ambíciójáról. A harmóniával alkotó személyiség mentes a szélsőségektől, és képes megvalósítani a céljait.

A harmónia hiánya alkalmazkodási nehézségekről, elbizakodottságról, szkeptikus emberről tanúskodik.

A spontán vagy mesterkéltnél való vonalvezetés szintén nélkülözhetetlen a grafológus számára, ha személyiségképet akar készíteni az alkotóról.

A spontán lendület – bármilyen eszközt használunk – természetes impulzusokról árulkodik. A spontaneitás általában kedvez az eredetiségnek. A grafológus számára azt jelenti, hogy az alkotó vállalkozó szellemű, valamint természetes viselkedéssel rendelkezik.

A mesterkéltnél való vonalvezetés azt mutatja, hogy az alkotó visszatartja saját impulzusait, természetes lendületét.

A gátoltság az aktivitás rovására megy, így a kezdeményezést, vállalkozókedvet csökkenti. Ez a sablont követő, mesterséges vonalvezetés lehet védekező, álarcviselés is.

A mozgás és forma vizsgálata minél részletesebb, annál több fokozatát lehet meghatározni és közelebb kerülni a tökéletes eredményhez.

A mozgáshangsúlyos ábrázolás esetén a vonalak, ecsetvonások lendületesek, élénkek, mozgékonyak. Ezek a serkentő feszültségek önmegvalósítási készséget mutatnak.

A határozatlan mozgásnál viszont hiányzik az akarat, ami szabályozza a megfelelő cselekvést.

A ceruzanyomás gyenge, az ecsetvonás határozatlan, bizonytalanok.

Formahangsúly esetén a tempó visszafogottabb lesz, lelassul, és inkább a kimunkált forma érvényesül. Az ilyen alkotások azt mutatják, hogy az egyén igazodik a kulturális értékek hangsúlyozásához. Alkotó kedvét képes magasfokon megmutatni a munkáiban. Valamint láthatóan kötődik a saját értékrendjéhez és felfogásához. Határozatlan forma esetében lényeg nélküli ábrázolást mutat az alkotó.

Az arányosság és ritmus vizsgálata sokat elárul az alkotóról.

Az arányosság a formák összhangja. A ritmus pedig a lefolyás összhangja.

Az arányosságot nemcsak a nagysági viszonyok arányával vizsgáljuk, hanem az elkészült alkotás összes sajátosságának megnyilvánulásával együttesen.

Az alkotásokban arányosságnak kell lenni a formákban, a perspektívában, az árnyékolásban is.

Az arányosság követése normatiszteletet mutat, valamint a szociális szférában betartja a szabályokat. Lelki világában egyensúlyra törekszik.

A ritmus a mozgás része és természetes következménye. A vonalvezetés ritmusa egyénenként változó, jellegzetes. A ritmus az alkotás életessége: természetes, átélt, eredeti, nagy kifejező erejű és leegyszerűsített. Ha nem ilyen, akkor ritmustalan. Az ilyen alkotásban azt látjuk, hogy alkotási törekvései vannak, de megfelelő erő nélkül.

Az alkotás, amelyen látható az arányosság és a ritmus egyensúlya, olyan alkotót mutat, aki a környező világgal és önmagával is összhangban áll. Az ilyen személy alkalmazkodási és fejlődési képességet mutat.

Az arány és ritmus értékelésénél még figyelembe veszi a grafológus a szimmetria és az aranymetszés törvényszerűségeit is. Ezenkívül tudni kell, hogy az alkotó hány éves, férfi vagy nő, jobb- vagy balkezes, használ vagy nem szemüveget, milyen eszközzel alkotta a vizsgálandó alkotást.

Felhasznált szakirodalom:

W. Barna Erika: Beszél az írás

Csötörtök Csaba: Grafológia

Nemzetközi Grafológiai Nyári Egyetem anyagai

CEREG (Grafológiai Kutatások és Tanulmányok Európai Köre) Magyarországi képviselőtételének grafológusképzőjében szerzett tanulmányaim jegyzetei

Varga Katalin
okleveles grafológus

Farsangi pillangó (olaj)

Kalandozásaim Velence, 2022.

Többször jártam már az olaszországi Velencében, hol ilyen, hol olyan alkalomból. Először a kamasz, középső fiammal, amolyan anya-fia háromnapos útra mentünk, amire ma is szeretettel emlékszünk mindketten. Annál is inkább, mert Ő akkor egyke lehetett, anya egyetlen nagyfia, ami egy középső gyereknek, valljuk be, elég ritka élmény. Tapasztalatból tudom.

Később futottam az Orivenezia-n, a különleges városi tájfutóversenyen, kollégákkal csapatban. Többször elkísértem barátokat a Vogalongára, amely egy izgalmas, de kemény evezőskaland (amatőröknek, mint én, különösen kemény) a tengeren, a lagúnák között és végezetül a Canal Grande-n. Erre az evezős regattára bármilyen kézi erővel „hajtott” járművel be lehet nevezni.

Egészen addig kísérgettem őket, míg 2014-ben magam is bevállaltam az igazi kihívást, a 32 km-es távot. (Csak a rend kedvéért jegyzem meg, hogy ez nyolcfős csapatunknak, 42 km-re sikeredett, mivel Punta Sabbioni kikötőjéből indultunk és oda is eveztünk vissza miután sikeresen, ráadásul szintidőn belül, teljesítettük a távot.) Mondhatom, „jó mulatság, férfimunka volt”. Azóta is büszke vagyok rá, hogy végigcsináltam (még, ha a végén kicsit bele is haltam.)

Szóval sok mindent láttam már, sőt egyik-másik szigeten is megfordultam, de mivel páromnak eddig valahogy kimaradt ez a gyönyörű csücske a világnak, újra volt okom rá, hogy odalátogassak. Ezúttal nem a sport (ha nem számítjuk a napi sok kilométer gyaloglást), hanem a szépség, az építészeti, történelmi értékek, érdekességek kerültek a látogatás középpontjába. Velence pedig meghálálta, hogy ismét bevállaltam kettőnk randevúját.

Csodaszép meleg, napos idővel várt bennünket, miközben itthon szeptember éppen a zordabbik arcát mutatta.

Közeledvén utunk szigorúan vett céljához, megálltunk a Natissa folyó partján fekvő **Aquilejában**, amely Észak-Olaszország egyik legjelentősebb archeológiai lelőhelye. A település központjában található a **Santa Maria Assunta Basilika**, amely freskóival, mozaik padlózatával a Világörökség része. Az altemplomban megnéztük a híres freskót, amelyen egy hátrafelé nyilazó magyar harcos látható. Arra az időre emlékeztetve a világot, amikor a szlogen „a magyarok nyilaitól ments meg, Urunk, minket” volt.

Velencei kalandozásunk ezúttal is Punta Sabbioni kikötőjéből indult, de evező nélkül. Hajónk először Buranóba vitt bennünket, amely a közhiedelemmel ellentétben nem egy sziget, hanem egy 0,21 négyzetkilométer területű szigetcsoport, amelynek öt városrészt hidak kötik össze egymással. A fő csatorna egyes részeit befedve épült ki a város főutcája és főtere.

Burano jellegzetességei a különböző élénk színekre festett házak. A vidám tarkaságban sorjázó épületek a ragyogó napsütésben különösen kellemes körítést adtak sétánkhoz. A kora délelőtti órában még aránylag kevés turistával kellett megosztanunk ezt az élvezetet. Idegenvezetőnk ebből azt az optimista következtetést vonta le, hogy szeptember vége lévén, Velence sem lesz túlságosan zsúfolt. Ez azonban hiú ábrándnak bizonyult. De erről majd később...

Burano valaha nyolcezer lakosú település volt, ahol a halászat és a csónakkészítés jelentette a megélhetést. Ez egészült ki a tizenhatodik század táján a mai napig híres csipkevarrással.

A különleges technikával (reticella) készített buranói csipke hamarosan egész Európában keresett árucikk lett. A szigeten szinte minden asszony foglalkozott csipkekészítéssel. Ám míg a gazdagabbaknak és az apácáknak kedvtelést, addig a szegényebbeknek megélhetési forrást jelentett. Hírnevét a mai napig megőrizte, bár már kevesen készítik az ősi módszerrel. A kézi munkát sok helyen kiszorították a géppel gyártott termékek. A hagyományos, rendkívül időigényes technikával készült darabok nagyon szépek, és ritkaságuk okán, természetesen nagyon drágák is.

Hajónk következő állomása Torcello parányi szigete lett. A 10. században ez már virágzó település volt, palotákkal, templomokkal. A velencei lagúna legnépesebb települése a 12. század végére a lagúna elmocsarasodása és az ezzel együtt járó maláriát terjesztő szúnyogok elszaporodása miatt elnéptelenedett. Jelenleg húsz fő állandó lakosa van. A tizenkét templomból, számos palotából mára egy néhány épületből álló templomegyüttes maradt. Ebben található a Santa Maria Assunta katedrális. A templomban van Altinum püspökeinek trónusa, valamint Altinum első püspöke, Szent Heliodorusz síremléke. A bazilikában relikviaként őrzik Szent Cecília koponyáját.

A templom előtti téren látható az Attila trónjának titulált kő karosszék, amelynek semmi köze nincs a hun királyhoz (bár többek között a hunok is jártak a szigeten), ám a turisták számára fontos fotópont.

Csoportunk tagjai is lelkesen váltogatták egymást a híres kőtrónuson, miközben mi felfedeztük, hogy a kisebbik templomban esküvő zajlik. Nekem, mint afféle alkalomszülte paparazzinak, sikerült egy képet is „lőni” a menyasszonyról.

Velence számtalan csodálatos műemlék temploma közül jó néhány ma is „élő” egyházi létesítmény, amely látogatható is, de számtalan családi esemény, esküvő, keresztelő, valamint istentiszteletek színhelye is.

Apropó templomok, nem tudom, ki, hogy van vele, de én nem lévén eléggé képzett egyházi ügyekben, sokat tanakodtam, vajon mi a különbség a katedrális és a bazilika között. Végül utánanézttem, és erre jutottam: a katedrális olyan templom, amelyet a püspök vezet, az ő joghatósága alá tartozik. A bazilika az egyházi épületek kánoni megtisztelő címe, amelyet akár régiségükkel, akár nemzetközi istentiszteleti központként betöltött szerepükkel érdemelnek ki egy jelentős szenttel való kapcsolatuk miatt. Általában a bazilikát tekintik magasabb egyházi tekintélynek. Ezek a címek nem mindig függenek össze az épületek nagyságával vagy szépségével. Legalábbis én ezt tapasztaltam.

Egy finom kávé elfogyasztása után visszazálltunk a hajóra, amely a csodálatos kék és meglepően nyugodt tengeren továbbvitt bennünket a tizenharmadik század óta üveggyártásáról híres Muranoba. A tenger apró hullámai ragyogtak a nyarat idéző napsütésben. Ilyenkor szinte elképzelhetetlen, milyen, amikor viharos arcát mutatja. Ez az időjárás különleges ajándék volt, hiszen ennyire jó idő ebben az évszakban itt is ritkaság. Mivel itthonról hidegben és esőben indultunk, nem győztünk megszabadulni meleg ruháinktól.

Az általunk meglátogatott szigetek (mindegyik közigazgatásilag Velence része), meglehetősen közel vannak egymáshoz, de a lagúna mocsaras, sekély részei miatt a hajóút némiképp hosszabb. A hajózható útvonalakat cölöpökkel jelölik ki, amelyeken, mint egy országúton, afféle városi buszok módjára közlekednek a számozott járatok. Ha pedig valaki nem akarja igénybe venni a közösségi közlekedést, (vízi) taxit is hívhat.

Muranoban első utunk egy üvegekészítő műhelyébe és boltjába vezetett, ahol a mester beavatott bennünket az ősi üvegfúvó technika egy kis részletébe. Megmutatta, hogyan készül az az ágaskodó paripa, amelyet, mint mondta, a kínai hamisítók, elárasztva a piacot olcsó termékeikkel, képtelenek utánozni.

A boltban rengeteg különféle ajándéktárgy, asztaldíszek, pohárkészletek, nyakláncok, karkötők és még százféle egyéb megvásárolható, turistacsalogató üvegtárgy között válogathatott, aki vásárolni akart. Ám aki nem erre szánta idejét, felfedezhette a melléktermekben kiállított művészi üvegtárgyak hihetetlen szépségét is.

Délután lett, mire Velencébe érkeztünk, hogy megkezdjük a város felfedezését, amelyet aztán a következő nap már kora reggeltől folytattunk.

Velence az észak-olaszországi Venetio tartományban található. Az Adriai-tenger északi részén lévő mocsaras Velencei-lagúnában száztizennyolc apróbb-nagyobb szigeten, a Pó és a Piave folyók torkolata között.

1987 óta Velence és a lagúnák az UNESCO Világörökség része.

A sokat emlegetett lagúnák az utolsó jégkorszak folyami áradásainak és a tenger munkájának következményei. Ezek hozták létre a nyílt tenger és a partok sekélyebb része között a szigeteket és a lerakódásokat. Így keletkeztek a lagúnák, amelyek nyolc-tíz kilométer szélességben húzódnak a nyílt tenger és a part között. Az elmocsarasodó széleken az ún. holt lagúna található, ahol pedig a tenger mozgása jobban érvényesül, ott az élő lagúna. A holt rész csak ősszel és tavasszal van víz alatt, az élő mindig. Ez utóbbin fejlődött ki a város, amely több millió cölöpre épült. Velencét folyamatosan két veszély fenyegeti. Egyik az eliszaposodás, a másik az évente több alkalommal előforduló magas vízállás, amely gyakran a nyolcvan centimétert is meghaladja. Ez az ún. acqua alta betör a városba, gyakran elönti a Szent Márk teret is.

Én már jártam úgy Velencében, hogy délelőtt még száraz lábbal sétáltunk, délutánra pedig a térkövek bokán felül érő vízben álltak. Gondolom, nem kell sokat ecsetelni, mindez mekkora károkat tud okozni a történelmi műemlékekben, a város infrastruktúrájában.

Velencébe hajózva elhaladtunk a híres Lido mellett, ahol a térség legszebb és egyben legdrágább strandja található. Vetettünk egy pillantást arra a bonyolult és rendkívül drága gátrendszerre, népszerű nevén Mózesre (Mo.S.E-tervből származtatva), amely

arra hivatott, hogy megvédje a várost az acqua alta-tól. Hosszú tervezési időszak után 2003-ban kezdtek építeni, amikor a Világörökség támogatásával sikerült a horribilis bekerülési költséget előteremteni. Másfél évtizedes munka után a zseniális rendszer próbája végül megtörtént, sikerrel vizsgázott.

Végighajóztunk a Giudecca csatornán, megcsodáltuk a gyönyörű palotákat, kisebb szigeteket. Rengeteg helyen láttuk feltűnni Velence jelképét, a szárnyas oroszlánt, számos épületen és Velence zászlóján is ott van. Szent Márkot, a város védőszentjét jelképezi. Fején glória, mancsával nyitott könyvet tart, amelyben egy latin mondat olvasható: „Pax tibi Marce, evangelista meus”, azaz: „Béke neked, Márk, én evangélistám.” A história szerint egy angyal mondta ezt Márknak, amikor viharba keveredett a tengeren. Az oroszlán lába alatt a kék sáv Velence tengerek feletti uralmát hirdeti.

Amikor kikötöttünk a Szlávok rakpartján, mindjárt megtapasztalhattuk, hogy nincs annyira szezonvég még, mint azt idegenvezetőnk remélte. Nem állítom, hogy nem láttam itt már nagyobb tömeget, de azért most is kisebb közelharc árán lehetett egy pillantást vetni a Sóhajók hídjára, és éppen csak könyökölni nem kellett a Szent Márk térre menet.

Ennek ellenére sikerült megtalálnunk a hajóki-kötő rakpartján hazánkfia, Kolodko Mihály aprócska alkotását, Velence legfrissebb látnivalóját, a Szelfiző turistát. A tengerrel szemben álló alak vélhetően a mögötte magasodó palotákkal készül megörökíteni magát.

Számos csodálatos épülete van Velencének, amelyekről oldalakon át lehetne mesélni. A Dózse-palota, a Szent Márk-bazilika telis-tele pompás képekkel, arany díszítéssel, faragványokkal kívül és belül. Napokba telne minden kincset felfedezni. Bár már korábban is jártam itt, most is elámultam szépségükön.

Felfedeztünk egy olyan helyet is, amelyet eddig még nem láttam, és egy kicsit távolabb van a tömeg által megszállt részekről. Velence hatalmas, gótikus temploma, a Frari monumentális épülete híres síremlékeivel, Tiziano festményeivel méltán sorakozik fel a Szent Márk tér nála talán jobban promótált műemlékeihez. Szívből ajánlom, megéri a fáradságot és az időt, ha tehetik, elsétáljanak el oda is.

Két dolgot még muszáj megemlítenem, mielőtt abbahagyom (befejezni nyilván nem tudom) élményeim beszámolóját.

Egyik, amiről nem szóltam még eddig, hogy a mai Velence nemcsak műemlékeiről, de pezsgő kulturális életéről is közismert. Ottjártunkkor tartott éppen a Velencei Biennálé, az egyik legjelentősebb nemzetközi fóruma a kortárs művészet bemutatásának. Az országok pavilonjain kívül (magyar pavilon is van), a templomokba és egyéb műemlékekbe is beengedik kiállítani a művészeket. Így fordulhatott elő, hogy San Giorgio Maggiore temploma kórusának patinás faragványai között az üléseken színes műanyag védősisakok sorakoztak. Sajnos a „mű” címét és értelmét nem sikerült felfedeznünk. Arra gondoltam, talán az énekeseket szimbolizálták vagy nem.

Másik a bakancslistám. Ezúttal kipipálhattam két kisebb tételt rajta. Felmentünk a harangtorony, a Campanile di San Marco csaknem száz méter magas tornyába, ami eddig mindig kimaradt számomra Velencéből. Pedig a páratlan panoráma még a lépcsómászásért is kárpótolna bárkit, de erre valójában nincs szükség, hiszen ma már lift visz fel a tetejére. Felejthetetlen élmény lenézni a magasból a tenger ölelésében élő városra, a napfényben fürdő hullámonkon ringatózó hajókra. Látni azokat a kupolákat, tetőket, amelyeket földi sétáink alatt soha nem láthatunk. Csak ajánlani tudom, megéri a pénzt és a sorbaállást is.

Végezetül a gondolák, amelyek szintén megérnek egy misét. Kinézetük szigorúan szabályozott, mint ahogy az is, merre járhatnak, és hogy kiből lehet gondolás. Hát belőlünk biztosan nem és a gyerekeinkből sem, mert az csak velencei polgár lehet. Még ma is. Ezúttal a gondolázást is kipipáltam a listán.

XI. Balázs Dénes Tudománytörténeti konferencia

2022. szept. 13.
Földrajzi Múzeum, Érd

Kiváló földrajztudósok és -kutatók, történészek, térképészek, muzeológusok, az ország legjobb és legismertebb tudományos intézményeiből delegálva, remek előadókészség, szemkontaktus a hallgatósággal (nem a jegyzeteibe bújó, száraz, papírízű tudományosság), a nem földrajzi irányultságú hallgatóság számára is közérthető, érdekes, szórakoztató és hasznos tudnivalók. Gördülékenység – kivetítéssel, részletes vázlattal, gazdag képanyaggal szemléltetett előadások sorozata ... – ezek a mi nagy tekintélyű Földrajzi Múzeumunk konferenciáinak szinonímái.

Mert mindig beszippant, fogva tart a magas színvonal, az igényes és választékos stílus, a sokrétű, gazdag tartalom, kutatási eredmény.

Nem csak a lokálpatriotizmus miatt emelem ki a mieinket, hanem a személyes tisztelet, szeretet, elismerés okán is: Pergel Antalt, Stencinger Norbertet és Kubassek Jánost. Témájuk is felkeltette az érdeklődésem. Igazság szerint a váci koporsók növényábrázolásáról szóló bemutató, a jelképek rendszerének elemzése is felejthetetlen volt, ahogy a Reguly Antalról vagy Cholnoky Jenőről megtudott újabb ismeret is.

Egy csinos kis füzetet adott ki a Múzeum, amely tartalmazza az előadókat, a tárgy rövid összefoglalóját – visszalapozható, újra felidézhető a hallott, látott előadás.

Nekünk nem újdonság, hogy az érdi Földrajzi Múzeum munkatársai minden konferenciát, műsort, programot ilyen óriási ügyszeretettel rendeznek meg, nem csak ezt, amely a Magyar Földrajzi Társaság 150. évfordulója előtt tisztelgett.

Méltán népszerűek a helyiek körében is.

Szőlőfürt várja,
hogy a benne alvó bor
megvigasztaljon
Szöllősi Bernadett

WR Mester Bicskén

(emlék a múltból)

Aki először jár a bicskei Batthyány-kastélyban (mint én), csak ámul: Ilka Gábor itt népszerűbb, mint Érdén, mindenki üdvözli, kezet fog vele, ölelgeti.

Wegenast Róbertnek meg kiállítása van.

75 kép – Kratochwill Mimi válogatta, rendezte.

Lokálpatrióták, 30 éve a Bicske Baráti Kör tagjai – hasonlóak a Poly-Arthoz, szeretik, tisztelik egymást, csodálatos a közösségük, és még mi (néhány alkalmi vendég a szokásos személyeken kívül) is beleférünk.

Az ünnepet a katonazenekar koncertje vezeti fel: a hangos üstdobra kiugrik a szívem, de imádnivaló a műsor, lelkes, tehetséges zenészek a vezetőjünkkel együtt. Számtalan díj és elismerés birtokosai.

Aztán jön a pódiumbeszélgetés: a Mester és M. Nagy Péter.

Ócska a hangosítás, folyton attól kell félni, mikor sikít megint a mikrofon – ennek ellenére élvezhető a bemutatás.

Robi mesél, és magával ragadja a közönséget, ő is élvezi, én is hallottam már ezeket az élettörténeteket, és mégis működik. Elsodor, kuncogunk a poénokon, senkit nem zavar, hogy hosszabb a tervezettnél.

Mohai Gábor, a klasszikusnak mondható rádió- és TV-bemondó pedig részleteket olvas fel Carl Astro naplójából – TELITALÁLAT.

Sztorik, reflexiók és azok irodalmi megjelenítései – így együtt.

A közönség érzékeli, hogy nem mindennapi kultúr-történeti esemény tanúja.

Emelkedik a hangulat, senki nem áll fel, nem megy el.

A megnyitót a valaha alkotmánybírói posztot betöltő barát olvassa fel – ilyet még életemben nem hallottam: látlelet a kiállítás-megnyitókról!

Hogyan kell felépíteni a szöveget, mire figyeljen a beszélő, kell-e a korszakokról, a festmények témájáról, a technikákról szólni, mi minden befolyásolhatja az előadót, ért-e hozzá, használjon-e idegen szavakat... Irónia, önirónia, szarkazmus, kritika az összes felengzős művészettörténészről...

DLné

Az első percekben síri csönd, aztán kezdődik a nevetgélés. A közönség mindent ért, veszi a lapot. Vastaps. Azért is, mert bejön a hároméves hercegnő, és rángatni kezdi apuka zakóját.. Ő elolvad, mit törődik a sürgetéssel, mikor élete értelme szól hozzá.

Utána újra körberajongják Gábort, Robit (és családját). Jólesik nézni, mennyire tülekednek körülötte, versenyeznek a figyelméért. Örömteli találkozás, fotózkodás. Tisztelik, szeretik, elismerik. Ők meg? Mintha hazajönnének. Nem is tudom, mit gondoljak: a próféta és a hazája...

Aztán az ebéd.

Minden téren szuperlatívuszok. Éneklés. Torta (Robinak, születésnapjára és a kiállítás öröme).

Babonából mindenki akar egy falatot. Nem is jut több, rengetegen vagyunk – hálistennek.

Ez a sok örült Bicske-szerelmes, büszke az értékekre, 30 éves a Társaság, könyvet adtak ki, nem is akármilyet: színvonalas szerkesztése, tartalma, minősége, képgyűjteménye, illusztrációja – csillagos ötös. Büszkeség. Több mint öröm. Túlsordulás.

Életem legszebb élményei közé tartozott ez a nap.

WR Mester képei (a rajongásig szeretett is köztük), díszlettervezői munkássága, egész életműve korszakonként, témánként, ciklusonként.

Valójában megfájdul az ember lelke.

Valami megint elmúlt.

Egy korszak megint lezárult.

Amint elmegyünk innen, vége van. Hacsak vissza nem jövünk újra....

DLné

Hullámok és napsugár

(PKH, a szeptemberi kiállítás-megnyitó)

Szeretettel köszöntök mindenkit, aki eljött megtekinteni ezt a gyönyörű kiállítást, melynek témája a nyár: „Hullámok és napsugár”.

A nyárnak is, mint minden évszaknak megvannak a sajátos, jellegzetes színei. Már az óvodában beszélgettünk a gyerekekkel ezekről a színekről. A nyár csodálatos, vidám színei, a melegséget sugárzó sárga, a zöld, a víz, a tiszta égbolt kéksége. Az őszyönyörű, varázslatos színei a narancsos, sárgás, barnás, pirosas, majd a tél, az elcsendesedés fehér és kékes, szürkés árnyalatai. Végül az ébredő természet, a tavasz világos üdezöldje, a nyíló virágok színpompája varázsol el bennünket.

Amikor ezeket a gondolatokat fogalmaztam meg magamban, jutott eszembe, hogy kik is vagyunk mi? A Képzőművészek Érdi Közössége, rövidítve a KÉK-ek. Ez is egy szín, nekünk is van egy „saját” színünk. Amatőr művészek vagyunk, különböző szinteken. Van, aki már évtizedek óta ecsetet ragadott, van, aki egy-két éve kezdte el az alkotó tevékenységet. Fontos számunkra a fejlődés, ezért valamilyen módon mindenki fejleszti tudását. Van, aki tanfolyamokon vesz részt, van, aki internetes oktató-filmeken keresztül, van, aki profi művészek által szervezett alkotótáborokban való részvétellel és sok-sok gyakorlással.

Mindegyikünket valami, valaki megihlet. Biztosan mindenkinek van kedvenc festőművésze, olyan festészeti irányzat, ami hatással van stílusára.

De mi is a művészet? Többféle megközelítés megfogalmazódott már, mégis nehéz meghatározni. Konkrét definíciója talán nincs is. Egy általánosan elfogadott meghatározása:

„A valóság visszatükrözése” a művész látásmódján átszűrve.

Ismert, híres művészek is megfogalmazták, hogy szerintük mit jelent a művészet:

Gogol: „Magasra emeli a művészet az embert, nemessé, csodálatosan széppé varázsolhatja lelkének minden rezdülését.”

Wagner: „A művészet hivatása, hogy pótolja az életet, melyet nélkülözünk.”

Márai Sándor: „A művész nem a valóságot ábrázol-

ja, hanem azt a látomást, melyet a valóság élménye kelt az emberi lélekben. Ez a többlet a művészet.”

Picasso: „A művészet lemossa a lélekről a mindennapok porát.”

Még egy gondolat Picassótól, mellyel teljesen egyetértek:

„Minden gyerek művésznek születik. A probléma művésznek maradni, miközben felnövünk.”

Különböző megfogalmazások, mégis van bennük közös, ami konkrétan nem hangzott el, ez pedig az önkifejezés.

A művészet kortalan célja minden esetben az önkifejezés kell, hogy legyen és nem manipuláció. A művészet vonzza az emberi érzelmeket. Esztétikai és morális érzelmeket ébreszt.

Az alkotás kreatív tevékenység, és a kreativitás az emberi létezés elválaszthatatlan része. Amikor egy művész alkot, olyankor a pillanatnyi lelkiállapota, élethelyzete, érzelmei nagyban befolyásolják, hogy mi kerül a vászonra, milyen mondanivalót közöl versoraival, szavaival, vagy éppen milyen dallam hangzik fel.

Öröm, boldogság, szomorúság, düh... Vannak fájdalmat, szomorúságot, dühöt kifejező alkotások is.

Nézzünk körbe. Itt a szépség dominál. A nyár szépségei. A hullámok, a virágok, a nap fénye, a természet a színeivel, színekombinációival gyönyörködtetnek ezek az alkotások. Tükrözik a természet gyönyörű színeit, a nyár élénkségét, mozgalmasságát.

Nemcsak festők vannak közöttünk, hanem keramikusok is, Ács Valika, Révészné Jolika, akiknek az alkotásai szívet melengetőek. Mindenki ott van a gyermeki én-je, a világra rácsodálkozó gyermek. A kerámiák kedvessége most a mesék világába varázsol bennünket.

Különböző technikák gyűjteményét vonultatja fel ez a kiállítás. Akril, olajfestmények, selyem-képek, a selymek könnyedsége, szemet gyönyörködtető színekkel. Ebben a rohanó világban jó egy kicsit megállni, befogadni a szépséget, egy kicsit elvarázsolódni.

Nagyon széles a művészeti ágak palettája. Iparművészet, képzőművészet, az előadóművészet, a zene, az irodalom...

Nálunk a Poly-Art Alapítványnál is összefonódnak a különböző ágazatok. Vannak költők, írók, van, aki fest és ír is. A költőket megihletti egy-egy festmény, és

gyönyörű gondolatokat fogalmaz meg a kép hatására. Akár fordítva is megtörténhet, mi is kaphatunk inspirációt egy-egy vers hatására.

Fogékonyak, befogadók vagyunk más irányzatokra is, hiszen a bennünk élő művészi lélek nyitott és érzékeny más művészeti ágakra is. Vannak közöttünk zenészek, kórusban is énekelünk...

Végül **Salamon Pál író**t idézem, akinek egyik könyvében olvastam ezeket a gondolatokat:

„A művészeteknek, így az irodalomnak is megvan az a hallatlanul nagy lehetősége, hogy megteremtse az irgalom, a megértés mítoszait, szemben a gyűlölet mítoszaival, amelyek orkánként zúdulnak ránk.

A teremtő, alkotó Isten egyik legfontosabb lényegét – mármint hogy alkotó is – megosztotta minden teremtményével, velem is, veled is, mindenkivel. Mindnyájunknak hatalmas lehetősége van arra, hogy alkossunk, létrehozzunk valamit. Csakhogy az ember legalapvetőbb alkotása nem művek alkotása, hanem saját életének, élete céljának, értelmének megalkotása, létrehozása és révbe juttatása. Önmagunk sorsát és a környezetünkben élők sorsát kéne remekművé tenni. Az ehhez való tehetség, bátorság, kreativitás mind-mind bennünk van. Az alkotások létrehozása – film, könyv, festmény – csak következménye az előzőeknek.”

Engedjétek, hogy az alkotások gyönyörködtessenek benneteket.

Nimsz Terézia
KÉK-tag

Lilomok (akril)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Kedves Közönség! Kedves Barátaim!

*Elhangzott Tarnócziné Barabás Irén kiállításán,
2022. november 3-án
(Szociális Gondozó Központ, Topoly u. 2.)*

Ismét eltelt egy hónap, és elkezdődött egy új, ami mindig egy új tárlatot hoz magával. Számomra nagy megnyugvást jelent, hogy a Topoly utcai kiállítások biztos kapaszkodót adnak. Kapaszkodót, amelyet megragadva elhisszük, hogy nem vesztek ki a szép, értékes dolgok a világból. Kapaszkodót, amely bizonyítja, hogy a kulturális és közösségi élmény sok érde számára fontos. Úgy, ahogy Érd városa egyetlen rászoruló sem fog cserben hagyni most, a megélhetési válság kellős közepén, ugyanúgy nem hagyhatjuk azt sem, hogy kikopjanak az életünkből a szellemi és lelki táplálékok.

Közgyűlésünk épp ma tárgyalta a takarékosági csomagot, amelyre a megugró rezsiköltségek miatt kényszerültünk. A legfontosabb eredmény, hogy az óvodák, bölcsődék ebből semmit nem fognak megérezni. De a szociális gondoskodás sem szenvedhet hátrányt. Arra is nagy hangsúlyt fektetünk, hogy kulturális és közművelődési intézményeink a lehető legjobban jöjjenek ki a helyzetből. A fő cél az volt, hogy az érdeiek továbbra is kölcsönözdhessenek könyveket, járhasanak programokra, klubestekre, foglalkozásokra. Ezt sikerült elérnünk. Egyes épületek ideiglenesen bezárnak, például a Szepes Műv. Kp. és két fiókkönyvtár, de a szolgáltatások megmaradnak.

Nem hiszek azoknak, akik azt mondják, hogy válságban az emberek először a kultúráról fognak lemondani. A kultúráról soha, semmilyen körülmények között nem lehet és nem is fogunk lemondani. Érdén aktív és érdeklődő, a művelődésre, a tartalmas időtöltésre fogékony közösségünk van. Kiváló szakemberek dolgoznak az önkormányzati intézményekben, akik rengeteg időt, energiát és ötletet fektettek abba, hogy pezsgő kulturális életünk legyen. Nekik és minden érde könyvbarátnak, művészetpártolónak tartozunk azzal, hogy megőrizzük, amit elértünk.

Hölgyeim és Uraim!

Ha már a kultúráról, művészetéről beszélünk, hadd idézzek egy gondolatot. „Mágnesként vonz minden, ami a képzőművészettel kapcsolatban van. Olyan ez, mint egy szenvedély, kábít, ezer örömet ad. Azt hiszem, hogy szabad vagyok, pedig már irányított minden gondolatom. A legszebb ebben, hogy nem is akarok mást.” Ezek mai kiállítónk, Tarnócziné Barabás Irén szavai. Ars poeticájából kiderül, hogy nem csupán élvezettel, de valóságos szenvedéllyel űzi a festészetet és a kerámiakészítést. Szendvélye és kitartása meglátszik eddigi pályáján is. Már érett fejjel kezdett el komolyan foglalkozni a rajzolással, festéssel, később a kerámiával. De máris nagyon sokat elért. Több tucat önálló és csoportos kiállításon vett részt, három verseskötetet publikált. Munkáját ismerik és elismerik szülőhelyén, Ericsiben, otthonában, Érdén és országszerte sok helyen.

16 éve él itt, de már korábban bekapcsolódott a Poly-Art tevékenységébe. Azóta is oszlopos tagja az érde művészközösségnek, az IRKA és a KÉK programjain, pályázatain, kiállításain, kiadványain rendre felfedezhetjük az alkotásait. Hat éve már az ő munkássága is helyi értéktárunk része: igazi Érdikum.

Bár realista alkotónak tartja magát, tájképeit, csendéleteit és portréit elnézve a lírai szemlélet és az emelkedettség is tetten érhető. Úgy tűnik, mindennél fontosabb számára a szabadság. A teremtett világ szabadsága és a belső, művészi szabadság. Ezt a kötött formák és technikák között is elérhető szabadságot elevenítik meg azok a művei is, amelyeket van szerencsénk most megtekinteni.

Kedves Barátaim!

Kellemes délutánt, felhőtlen műélvezetet és sok-sok szabadságot kívánok Önöknek is!

Szűcs Gábor
Érd MJV alpolgármestere

Alkotótábor a Szelmann-házban

Már több alkalommal vettünk részt a Ház nyári táborában a Mészáros László-kör festőivel, szobrászaival és keramikusaival.

Idén a Képzőművészek Érdi Közösségétől Pál Ildikó selyemfestő, Szekér Gizi keramikus vettek részt rajtam kívül. Én is keramikusként szoktam jönni.

Schéffer Anna, a tábor vezetője mindig nagyon sokat segít mindenkinek, és motivál, hogy újabb dolgokat próbáljunk ki. A tábor légköre csodálatos, inspirációkkal feltöltődve jövünk el.

A kiállítás-megnyitón ott volt a Promontor TV is, hogy felvegye az elkészült műveket. Most is egy hónapig lehetett látogatni a tárlatot: a festményeket, a kerámiákat a Szelmann-házban.

Révészné Bogdán Jolán

KÉK-tag

Boldog (talan) ság – az IRKA-kör pályázati értékelésén, díjkiosztóján

Kisimulnak az arcok, mindenki mosolyog: Kissné Matkó Gabriella énekel azon a kedves-bársonyos hangján, amely mindig jókedvet teremt: Hajnaltájban azt álmodtam, hogy fut előlem a boldogság (Bornai Tibor dala).

Minden a boldogság-boldogtalanság témakörére épül: a szívfájdítóan gyönyörű Carlos Santana-gitárszóló Kiss László bravúros-virtuóz előadásában nem marad el az eredetitől. A Kiss Company fronténekese és gitárművésze nem először vendégünk, most is beállították a mércét.

Bíró András klasszikusnak számító boldogságversével egyenrangú a mi Ludwig Gézánk pályaműve: költőiségében, metaforáiban hasonlóan lakonikus, Cserni Andris kiváló előadásában hangzott el.

A klubvezető statisztikájából: 13 pályázó adott be összesen 13 verset és 4 prózát. Általánosságban elmondható, hogy kiemelkedő művek születtek mindkét műnemben. A kiírás szövegében segítségként, ötletként szerepeltek megfontolandó tanácsok: nem elég megfogalmazni az örömhöz, az elégedett-

séghez vezető ezernyi utat, a belső békét, a kiegyensúlyozottság elérését vagy hiányát – az ábrázolás, a megjelenítés mikéntje, a hiteles, egyedi hangvétel, a saját költői eszközrendszer hogyanja is beletartozott a zsűri szempontjaiba.

A zsűri az idén kibővült, most is nagyon szigorú volt (de igazságos): Somfai István, a Poly-Art elnöke, Szabó Aida, a Szárnyaló Sólymok Haikucsoport vezetője, Nida Judit, a Csuka Zoltán Városi Könyvtár igazgatóhelyettese, László Anikó, a szbattai Hamvas Béla Városi Könyvtár munkatársa és a klubvezető.

Az eredmény:

VERS kategóriában három arany minősítés (Kósa Márta, Ludwig Géza és az egyetemista Cserni András), két ezüst (Kerepesi Igor és Kissné Matkó Gabriella) és két bronz (Pálné Onódi Judit és Varga Katalin).

PRÓZA kategóriában szintén három aranyat adtunk ki (Nagy-Rakita Melinda, Kovács F. István és Pálfi Nándor számára).

A dicsérő oklevelek buzdítást kaptak a további írásra.

A klubvezető minden pályázóhoz fűzött egy rövid laudációt, majd átadták a képzőművészek által felajánlott értékes festményeket az aranyosoknak, míg a többi nyertes két új IRKA-kiadványt vihetett haza. A szép oklevél most is Pálné Onódi Judit tehetségét dicsérte.

A műsor további részében elhangzott néhány pályamű – bizonytandó a közönségnek, hogy a zsűri jól döntött.

A zenei betétek közül kiemelendő a nemrég született művészbártság közös produkciója:

Kerepesi Igor (Szlovákiában élő IRKA-tagunk) versére Falus Gábor írt zenét, Falusné Chrestels Erzsike pedig elénekelte – nagy sikerrel.

Legfiatalabb IRKA-tagunk, a 11. osztályos VMG-s Kállay Gyopár a Santa Lucia c. dalt adta elő.

Szóka Julikának ezúton is gratulálunk a tehetséges tanítványhoz és a közelmúltban kapott Életműdíjhoz. Büszkék vagyunk mindkettőre.

Tanulságos lehet a klubvezető összefoglalója: Amióta ember él a földön, nem változott a célja: mindig boldog akart lenni.

Ami változott, az a társadalom, az erkölcsi normák, elfoglaltságunk, az idő, a környezetből érkező impulzusok. Milyen hasznos lenne egy csodarecept: tíz egyszerű lépés a boldogság felé.

Csakhogy nincs ilyen, mert mindenki más. Ami engem boldoggá tesz, az a másiknál nem működik.

„Sokféle útja van a boldogságnak. Ha valaki nem a te utadat járja, nem biztos, hogy eltévedt” – írja egy angol költő.

A boldog élethez kiegyensúlyozott, egészséges lelkület szükséges. Aki azzal foglalkozik, amit szeret csinálni, az kellemes élethelyzetekbe kerül, tevékenysége során átéli a flow-élményt.

Az is boldog életet él, akit olyan emberek vesznek körül, akikkel kölcsönösen szeretik, tisztelik egymást. A közösen művelt munka során sikert könyvelhetnek el. Boldogok együtt.

Mert a boldogságot nem keresni kell: magunkban hordozzuk, belülről fakad.

Daróci Lajosné
klubvezető

Tájkép tóval (olaj)

Tormássy Erzsébet

Budapesten születtem, azóta Sós-kúton élek (falum sok versem ihletője).

Férjemmel nyugdíjasok vagyunk. Két gyermekünk kirepült, másutt laknak. Van három unokánk (33, 22, 19 évesek).

Édesanyám nem magyar származású, 17 éves koráig nem is beszélt magyarul.

Édesapám magyar, mérnökember volt, hasznos jelzavát, örökös mondását egész életemben követem: „Csak röviden!”

Most is így teszek.

Kedvenc költőim: Arany János és Petőfi Sándor.

Versemben szeretem a tömörséget, rövideiséget (ne unatasson soha téged!)

A visszajelzéseket szeretettel, tisztelettel fogadom, s lelkemben elraktározom.

Szenczy Istvánné Ibolya

Már az általános iskolában kezdett kibontakozni az alkotás iránti vonzalmam, főleg a természet és az emberi ábrázolás érdekelt. Mivel egy kis

dunántúli faluban nevelkedtem, a lehetőségek ott igen szerények voltak, csak a magam kedvére és örömeire rajzolgattam. Később, már az első kisfiam születése után is sokat rajzoltam, majd ahogy érkeztek a gyermekek (még egy fiú és egy kislány), a szabadidőmben tányérokat, kis korsókat, lopótököt festettem kalocsai mintával, népi motívumokkal. Ez a 80-as évek elején igen népszerű volt, alkotásaimat a városban sokan ismerték, kelendő volt.

Ahogy a gyermekeim növekedtek, egyre kevesebb idő jutott alkotásra, más irányban, a hímzésben és kötésben éltem ki művészi hajlamomat. Hosszú ideig a család, a munka és a tanulás kötötte le az időmet, majd amikor elérkezett a nyugdíjas időszak az életemben, akkor visszataláltam a művészethez.

Komolyabban 2015 óta foglalkozom a rajzolásal, festéssel. Egy jobb agyféltekés rajztanfolyam indított el ismét az úton. A Valdor Art rajz- és festőiskolájának mentor-programjában veszek részt, jelenleg harminchéves vagyok. A program lehetőséget ad arra, hogy különböző technikákat sajátítsunk el, majd az elkészült kép mentorálásra kerül, így segítve a fejlődést. A tanévet egy nagy csoportos kiállítással zárják, ahol több száz kép szerepel.

Szinte minden évre jut egy képzés vagy festőtábor. Jelenleg az olajfestést részesítem előnyben. De mondhatni, hogy mindenevő vagyok a festészet terén, szeretem az akrilt, a pasztellt, valamint most fogok próbálkozni az akvarellal is. Leginkább a realista festészet érdekel, azon belül szinte minden (portré, akt, tájkép, állatok, virágok, csendélet) festése. A különféle stílusokban is szeretek elkalandozni, így az op-artot, a kollázst, a kubista stílust is kipróbáltam.

A festészet már a mindennapjaim része lett, nélküle el sem tudom képzelni az életem. Minden kép készítése nagy izgalom és kihívás. Az alkotás nekem a teljes kikapcsolódás, egy más világban történő elmerülés. A KÉK-ek csoportjába Hangyássy Zsuzsi ajánlásával kerültem be 2019-ben. Azóta számos csoportos kiállításon szerepeltek már képeim, valamint a Százhalombattai Kipp-Kopp Óvodában 2022. szeptember végével nyílt egy önálló kiállításom, ahol húsz festményem szerepelt.

Ars poétikám: A művészet által kifejezni a lélekben szunnyadó harmóniát. A színek pompázatos szépségének ábrázolásával egy szebb világ bemutatása!

Célom, hogy a képeimmel minél tökéletesebb, valószínűbb ábrázolást sikerüljön létrehozni.

Érett alkonyat
fűzfa ága vízbe ér
ég-föld kapcsolat
(Tarnócziné Barabás Irén)

Szeptember 13-án: XI. Balázs Dénes Tudománytörténeti Konferencia Érden a Magyar Földrajzi Múzeumban (Helyi tudósaink előadása is: **Kubassek János, Pergel Antal, Stencinger Norbert**)

Szept. 20-án **Ilka Gábor** kiállítása Albertfalván
A Hamvas Béla VK-ban (Százhalombattán) **Baka Györgyi** könyvbemutatója

Szept. 21-én **Hicsik Dóra** előadása Csuka Zoltán tiszteletére (a Szabadkai Városi Könyvtár munkatársa)

Szept. 22-én: az **Alma Latina** koncertje Diósdon a Kék Géza Műv. Házban

Szept. 24-25-én kerítésgaléria a **Tarnóczi család** birtokán.

Somfai István (a Poly-Art Alapítvány elnöke) népszerűségét növelte két szórakoztató-tudományos előadása. Érden, valamint a vonzáskörzetben láthattuk, hallhattuk már mindkettőt. November 11-én Tárnokon szerepelt a Holt nyelv-e a latin? cíművel. Újabban tágult a kör, szeptember 30-án a Miért nehéz a magyar nyelv? témájával mutatkozott be Dombóváron.

Az októberi Magyarok Vásárán ezúttal a **Szigeti Eszter – Varga Zoltán** duó francia sanzonokkal szerepelt. Amikor a közönség soraiban megpillantották **Móczár Csabát**, felhívták a színpadra, és előadták a megzenésített versét (Mikor utoljára láttalak c.). Jólesett ez a kedves gesztus.

Október 12-én a Lakitelki Népfőiskolán az Érdi IRKA irodalmi-kulturális folyóirat szerkesztője **közösség-építésért** díjat vehetett át.

Az IRKA őszi szerzői estjén (okt. 15.) nagy sikerű irodalmi-zenei műsor keretében mutatkozott be **Naszvadi Judith** (Tassról) és **Tarnócziné Barabás Irén**. A változatos és meglepetésekkel teli rendezvény az IRKA és a KÉK kreatív tagjainak volt köszönhető.

Okt. 19-én volt a Csuka Zoltán Városi Könyvtárban **Pergel Antal** könyvbemutatója: Vitézek és samurájok címmel.

Okt. 23-án a városi ünnepségen a **Brunczvik Ildikó és Attila Érd Város Közéletéért Kitüntetés**et kapott a Helyi Értéktár megteremtéséért, gyarapításáért, ápolásáért.

Okt. 26. **Radnóti Miklós** útja Bortól Abdáig (Új PKH és VMG): „Lélek vagyok, élni szeretnék” c. a költő versei alapján – Tóth Péter Lóránt versvándor előadásában

Okt. 28. **Fekete Irén** kiállítása Ercsiben.

Okt. 30. **Gárdonyi Géza/100** (1863. aug. 3 – 1922. okt. 30.) – kvízzjátékok.

Nov. 6-án **Kórustalálkozó** az új PKH-ban. A Harmónia vegyeskarban a Somfai házaspár énekelt.

Nov. 9. **Petőfi/200** konferencia a VMG-ben. A Magyar Irodalomtörténeti Társaság Pest Megyei Tagozatának és az IRKA közös rendezvénye.

Nov. 12-én a **Boldog(talan)ság** c. irodalmi pályázat eredményhirdetése. Köszönet a KÉK-tagoknak, akik értékes festményeket, kerámiát ajánlottak fel a nyerteseknek: Hangyássyné Zsuzsa, Kovács Mátyás, Krisztbaum Mihály, Szencziné Ibolya, Révészné Bogdán Jolán, Tarnócziné Barabás Irén, Wischin Tibor

Nov. 16-án **Baka Györgyi** könyvbemutatója a Csuka Zoltán Városi Könyvtárban.

Nov. 25-én: Könyvünnep a Tállya utcai Szociális Gondozóközpontban. **Gregus László** (a városi kulturális bizottság vezetője) szervezése, **IRKA-műsor**.

Nov. 26-án **Petőfi/200** : a VMG diákjainak előadása az új PKH-ban. **Dizseri Márta** rendezése.

Nov. 27-én rendezték a Slam Poetry Szeged c. országos versenyt, melyet a Stílus és Technika Könyvkiadó is támogatott. Mint ismeretes, ők adták ki a Rejtővel egy asztalnál c. gyűjteményes kötetet, melyben Nagy-Rakita Melinda írása is szerepel. Ez volt az ajándék a nyerteseknek. Az IRKA-körben Hlinyánszky Doma lépett fel néhányszor slammerként.

Nov. 30-án a hagyományos **Érdikum-találkozó Ábel András sírjánál (és Bíró Andrásnál)**

Fekete Irén még októberben egy gyönyörű herendi amforát kapott elismerésként a honvédelmi minisztertől a honvédelem ügye érdekében huzamos időn át végzett kiemelkedő tevékenységéért.

A Pesti mesék c. internetes oldal az év írója címmel tüntette ki a mi **Kovács F. Istvánunkat**.

KÉK-kiállítások

október 6-án (Tállya u.): **Kiss Gyöngyi**

november 3-án: (Tállya u.): **Tarnócziné Barabás Irén** (Cikkek: ÉÚ, nov. 8. és Holnap magazin nov. 7-i száma)

nov. 19-én: (új PKH) **Falusné Chrestels Erzsébet, Szenczyné Ibolya, Révész Gábor és Révészné Bogdán Jolán** keramikus, valamint **Pál Ildikó** selyemfestő

December 3-án: a **Poly-Art** éves kiállítása (új PKH). Megnyitó: **Ilka Gábor**.

Keresztmetszet – természet, évszakok, érzések, gondolatok, emberi kapcsolatok, élet, halál, célok, tervek, eszmék – kifogyhatatlan, újra és újra felmerülő témák...

Akkor is érdekes lehet, ha nem azonosulunk vele.

Össze is lehet(ne) hasonlítani: van-e változás, fejlődés, böl-

csőbbek lettünk-e az előző antológiához képest?

Azok a szerencsések, akik közvetlen közletről, folyamatában érzékelik a stílus, a szókincs, a költői képek változatosságát, frissességét, néha üdeségét, de mindenképpen a gazdagságát.

A 2021-es őszi pályaművek válogatott gyűjteménye.

A témák sokfélék: a szemtől szembe alkalmazott bátor kiállítás, az őszinte, egyenes beszéd, a köntörfalazás nélküli felelősségvállalás mennyire meghatározó tud lenni az életben. Ezek hiánya is.

Művészi szinten jelenik meg a színek szimbolikája, meta-

forikus-allegorikus háttere, az élet és halál ellentéte, a háború elfogadhatatlan csapdája.

E két szín átfogja az egész életet, a hófehértől a lüktető vörös szerelmen át a koromfekete gyászig. Színesztéziák szépségében, találó szimbólumokban gyönyörködhetünk.

A Képzőművészek Érdi Közössége a KÉK. 2014-ben alakult, de eddig még nem született ilyen átfogó, alapos bemutatkozás: arckép, önvalomás a művészetekhez fűződő viszonyról, valamint egy jellemző alkotás kiemelése – bármilyen nehéz is a sok közül egyet választani.

Bővebb információért és illusztrációért érdemes a 2011 óta megjelenő IRKA számait (Bemutatkozás c. rovat) fellapozni.

Tartalom

Versek	1 – 11
Prózák	12 – 19
Diákoldal	20 – 21
Móczár Csaba rovata	22 – 23
KÉP-VERS	24 – 25
Jankovits Márta rovata	26 – 27
Ábel András nyomában	28
Tanulmány (Hicsik Dóra, Heltai Bálint, Szaló Péter, Varga Katalin)	29 – 36
Nagy-Rakita Melinda rovata	37 – 39
Beszámolók	40 – 45
Bemutkozás: Tormássy Erzsébet Szenczy Istvánné	46
Hírek	47 – 48
Könyvajánló	49

Pillanatképek az év legszebb találkozóiból

Illusztráció: Szenczy Istvánné festményei

Honlap: www.poly-art.hu

Érdi IRKA irodalmi-kulturális folyóirat • Megjelenik negyedévente a Poly-Art Alapítvány támogatásával • Felelős szerkesztő: Daróci Lajosné, tördelőszerkesztő: Daróci Attila • A szerkesztőség levélcíme: Szepes Gyula Művelődési Központ 2030 Érd, Alsó u. 9. • E-mail: dlnemarta@gmail.com • IRKA-logó: Mezőfi Virág • Nyomdai munkák: Progresso Print Kft. • Kiadja a Szepes Gyula Művelődési Központ • ISSN:2062-8048